

POHJOIS-SAVON ALUETALOUSKATSAUS

Kevät 2022

23.5.2022

Pohjois-Savon liitto

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ	3
1 Aluetalous Pohjois-Savossa	7
1.1 Liikevaihto	7
1.2 Vienti	22
1.3 Palkkasumma	28
2 Työvoimavarat ja työllisyys	41
3 Pohjois-Savon kehityskuva	43
3.1 Maakuntien vertailu 1–9/2021	43
3.2 Toimialojen kehitys v. 2006–2021 ja v. 2021	45
Liite 1 Toimialojen kuvaus	51
Liite 2 Tuoteseloste	53

Aluetaloustarkastuksessa käytetty seutukuntajako

Kuopion seutu	Kuopio, Siilinjärvi
Ylä-Savon seutu	Iisalmi, Kiuruvesi, Vieremä, Sonkajärvi, Lapinlahti
Varkauden seutu	Varkaus, Leppävirta, Joroinen
Sisä-Savon seutu	Suonenjoki, Rautalamppi, Tervo, Vesanto, Pielavesi, Keitele
Koillis-Savon seutu	Kaavi, Tuusniemi, Rautavaara

Juankoski sisältyy Kuopion seutukunnan lukuihin vuodesta 2017 alkaen. Joroinen sisältyy Varkauden seutukunnan ja Pohjois-Savon maakunnan lukuihin vuodesta 2017 alkaen.

Aluetaloustarkastuksen tilastoaineiston hankintakustannuksiin osallistuvat Pohjois-Savon liitto, Kuopion alueen kauppakamari, Kuopion kaupunki, Ylä-Savon kunnat (seuturaha), SavoGrow ja Navitas Oy.

TIIVISTELMÄ

Talous kääntyi vuonna 2021 kasvuun koronapandemian jatkuessa

Vuosi 2021 merkitsi aluetalouden kehityksessä koronapandemian talousvaikutusten tasoittumista. Pohjois-Savon liikevaihto kääntyi 8,4 % kasvuun edellisen vuoden maltillisen notkahduksen (-0,3 %) jälkeen.

Vertailun vuoksi koko maassa liikevaihto kasvoi 10,6 %, mutta nousu tapahtui edellisvuoden -4,2 % liikevaihdon laskua vasten. Pohjois-Savo lähti koronakriisiin vahvoista asemista, sillä vuonna 2019 maakunnan liikevaihdon ja viennin arvot olivat korkeimmat vuoteen 2006 ulottuvan seurantakauden aikana. Koronaepidemian aluetalousvaikutukset alkoivat näkyä vasta maaliskuusta 2020 alkaen. Sekä liikevaihdon että viennin (-3,2 %) laskut jäivät Pohjois-Savossa vuonna 2020 koko maata (-7,8 %) pienemmiksi. Vuonna 2021 vienti kasvoi Pohjois-Savossa koko maata ripeämmin; Pohjois-Savon viennin kasvu oli 16,8 % ja koko maan 15,8 %. Myös palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa 5,2 %.

Pohjois-Savon koronasta kärsimät vauriot näyttäisivät olevan maakuntien välisessä vertailussa pienimpien joukossa. Vuoden 2021 kasvuluvut osoittavat, että edellisvuoden häiriöihin verrattuna vuonna 2021 pandemian aiheuttamiin rajoituksiin oli sopeuduttu ja talouskehitys jatkui useimmilla aloilla suotuisana.

Merkittävää kasvua mekaanisessa metsäteollisuudessa

Vuonna 2021 Pohjois-Savon kaikkien toimialojen yhteenlaskettu alv:n alainen liikevaihto oli 14,6 mrd. €. Luku on korkeammalla tasolla kuin kertaakaan seurannan aikana. Liikevaihdon kasvu vaihteli kuitenkin merkittävästi toimialoittain niin Pohjois-Savossa kuin koko maassa.

Voimakkaimmin kasvoi vuonna 2021 puutuote- ja huonekaluteollisuuden toimiala eli mekaaninen metsäteollisuus, jonka liikevaihdon kasvu oli 39,1 %. Taustalla voi sanoa toki vaikuttaneen vuoden 2020 liikevaihdon hitaan 1,8 % kasvun. Mekaanisen metsäteollisuuden kasvuun vaikuttaa merkittävästi rakennusalan korkeasuhdanne, joka on nostanut materiaalien hinnat korkealle. Pohjois-Savossa rakennusalan liikevaihto kasvoi vuonna 2021 6,1 %. Esimerkiksi Sisä-Savossa pitkän ajan liikevaihdon kasvu on ollut nopeinta juuri sahatavarassa ja puutuotteissa, keskimäärin 7,1 % vuodessa. Viime vuonna kasvua oli jopa 52,8 %. Seudulla alan liikevaihto on lähes kolminkertaistunut 10 vuodessa.

Mekaanisen metsätalouden jälkeen voimakkaimmat kasvajat Pohjois-Savossa olivat muu teollisuus (kemian teollisuus) 31,8 % sekä sähkö- ja elektroniikkateollisuus 20,8 %.

Energiateknologian liikevaihdon ja viennin kehitys vaikuttivat Varkauden seutuun

Alueellisesti ja seudullisesti tärkeän energiateknologiaklusterin liikevaihto tippui 13,7 %. Pudotus on suuri sillä vuonna 2020 toimialan liikevaihto kasvoi 17,4 %. Voimakkaisiin heilahteluihin vaikuttavat alalle tyypillisten suurten tilausten kirjautumisvuodet.

Varkauden seudulle keskittyvän energiateknologian vienti heikkeni (-27,4 %) kahden voimakkaan kasvuvuoden jälkeen. Alan vienti on vaihdellut voimakkaasti vuosittain niin Pohjois-Savossa kuin koko maassa. Pitkän aikavälillä kasvua on kuitenkin kertynyt kohtalaisesti: Pohjois-Savossa keskimäärin 2,6 % vuodessa ja koko maassa 3,3 %. Pohjois-Savon osuus koko maan energiateknologian viennistä oli 11,0 %.

Energiateknologiaklusterin liikevaihdon ja viennin lasku vaikutti erityisesti Varkauden seutuun. Siellä liikevaihdon kasvu oli vuonna 2021 vaatimattomat 0,7 %, minkä suhteen on toki muistettava, että liikevaihto on kehittynyt Varkauden seudulla viime vuodet tasaisen positiivisesti.

Varkauden seutu nousi vuonna 2020 vienninarvoltaan suurimmaksi seuduksi, mutta Kuopio palasi ykköspaikalle vuonna 2021. Ylä-Savo on saavuttanut viennin volyymitaan Varkauden seutua vuosien saatossa. Teollisuuden viennissä Varkauden teollisuuden viennin volyymi on kuitenkin korkein 595 milj. €. Kuopion seudun teollisuuden viennin volyymi on 560 milj. € ja Ylä-Savon 530 milj. €.

Maakunnan keskuskaupungin Kuopion kehitys myönteistä

Kuopiossa koko yritystoiminnan liikevaihto kasvoi viime vuonna 8,8 %. Liikevaihto on kasvanut useimpina vuosina vuotta 2020 lukuun ottamatta.

Liikevaihdoltaan Kuopion seudun suurin toimiala on kauppa (2,5 mrd. €), jonka liikevaihto on kasvanut tasaisesti viime vuosina. Kaupan alan liikevaihdon osuus kaikista toimialoista oli 31 %. Seudun toiseksi suurin ala on rakentaminen, joka kasvoi 6,1 %. Useita vuosia jatkunut voimakas rakentamisen kasvu näyttää jatkuvan. Alan liikevaihto on kaksinkertaistunut reilussa 10 vuodessa. Rakentamisen osuus seudun liikevaihdosta on noussut 18 %:iin.

Teollisuuden liikevaihto kääntyi vahvaan kasvuun (17,7 %) vuonna 2021. Kuljetusalan viisi vuotta jatkunut kasvu katkesi vuonna 2020, mutta kääntyi kasvuun (6,8 %) vuonna 2021. Alan kehitykseen vaikuttavat varsinkin rakentamisen, teollisuuden ja kaupan kehitys.

Tietojenkäsittelypalvelun liikevaihto kasvoi maltillisesti 1,3 %. Ala on kuitenkin kasvanut pitkän aikavälin seurantajakson aikana keskimäärin 5,1 % vuodessa ja alan liikevaihto on kaksinkertaistunut reilussa 10 vuodessa. Yrityspalveluiden volyymi on myös kasvanut pitkällä aikavälillä vahvasti. Liikevaihto on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2006 ja viime vuonna kasvu oli 5,4 %.

Pääasiassa Kuopion seudulle keskittyvässä terveysteknologiassa liikevaihto kasvoi peräti 17,5 % ja neljänä edeltävänä vuonnakin yli 10 %. Liikevaihdon volyymi oli 117 milj. €.

Matkailualan liikevaihto romahti vuonna 2020 Kuopion seudulla 25,7 %. Lasku oli samalla tasolla kuin muualla maakunnassa. Vuonna 2021 palattiin kasvu-uralle (15,0 %). Alan osuus seudun liikevaihdosta on pysytellyt noin 2,5 %:ssa. Kuopion seudun osuus koko maakunnan matkailualan liikevaihdosta oli 71 %.

Pohjois-Savon vienti selvään kasvuun

Vuonna 2021 Pohjois-Savon vienti kasvoi yhteensä 16,8 %, mikä vastaa hyvin koko maan lukua. Vuonna 2020 vienti heikkeni Pohjois-Savossa vähemmän (3,2 %) kuin koko maassa (7,8 %). Viennin arvo kasvoi vuonna 2021 368 milj. € ja arvo on korkein koko 15 v. seurantakaudella 2006–2021.

Pitkällä aikavälillä Pohjois-Savon vienti on kasvanut koko maan vientiä paremmin. Vuosina 2006–2021 vuosikasvu on Pohjois-Savossa ollut keskimäärin 3,5 % ja koko maassa 1,3 %. Pohjois-Savon osuus koko maan viennistä on noussut hieman viimeisen seitsemän vuoden aikana. Osuus kohosi 1,9 %:iin vuonna 2021, kun vuonna 2014 osuus oli vielä 1,5 %.

Elintarvikkeiden vienti kasvoi maltillisesti vuonna 2021 ja luku oli koko maan kanssa yhtenevä 1,3 %. Puutuote- ja huonekaluteollisuuden vienti on kasvanut pitkällä aikavälillä seurannassa olevista toimialoista toiseksi eniten (5,8 %). Viime vuonna kasvua oli jopa 59,5 %. Mekaanisen metsäteollisuuden puutuotteiden viennin arvo vuonna 2021 oli noin 582 milj. €, joka on noin 23 % maakunnan kaikkien toimialojen viennin arvosta. Koko maassa alan vienti kasvoi (48,9 %) useamman heikomman vuoden jälkeen. Pohjois-Savon osuus koko maan mekaanisen metsäteollisuuden viennistä on kasvanut ja vuonna 2021 osuus oli 14,7 %.

Sellu- ja paperiteollisuudessa vienti kääntyi kasvuun (16,5 %) parin heikomman vuoden jälkeen. Pohjois-Savossa alan vienti on supistunut keskimäärin 2,6 %. Koko maassa pitkän aikavälin kehitys on Pohjois-Savoa parempi, mutta vienti on silti laskenut keskimäärin 0,6 % vuodessa.

Metalliteollisuuden viennin volyyymi säilyi lähes ennallaan (-0,5 %) viime vuonna. Koko maassa alan vienti kasvoi puolestaan 9,8 %. On kuitenkin huomioitava, että Pohjois-Savon metalliteollisuus on ollut viime vuosina vahva. Pitkän ajan kasvu on Pohjois-Savossa 4,0 %, koko maassa vain 0,7 %. Metalliteollisuuden viennin arvo oli Pohjois-Savossa 896 milj. € eli 35 % maakunnan kaikkien toimialojen viennistä.

Metalliteollisuuden viennistä suurin osa syntyy metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitteiden viennistä. Koneteollisuuden osuus Pohjois-Savon viennistä oli viime vuonna lähes 32 %. Osuus on lähes kaksinkertainen koko maahan verrattuna. Koko maassa alan liikevaihto kääntyi voimakkaaseen 17,3 % kasvuun. Muussa teollisuudessa (kemian teollisuus) vienti kasvoi jopa 52,5 % (koko maassa 24,9 %) yhden heikomman vuoden jälkeen. Vuosina 2017–2019 kasvua oli 9–19 %.

Terveysteknologian vienti laski 2010-luvun ensimmäisellä puoliskolla usean vuoden ajan, mutta on nyt viimeiset kuusi vuotta kasvanut voimakkaasti. Viime vuonna kasvua oli 25,2 % ja sitä edellisenä vuotena 17,2 %. Alan vienti on lähes kaksinkertaistunut 10 vuodessa ja on nyt 36 milj. €. Koko maassa alan kehitys on ollut viime vuoden maltillisempaa. Alan keskimääräinen kasvuvauhti on kova ja seurannassa olevista toimialoista nopein. Pohjois-Savossa kasvua on ollut pitkällä aikavälillä keskimäärin 7,5 % vuodessa ja koko maassa 5,1 %.

Vienti kasvoi vuonna 2021 voimakkaasti kaikilla seuduilla Varkauden seutua lukuun ottamatta. Sisä-Savon seudulla vienti kasvoi eniten 62,9 %, Kuopion seudulla kasvu oli 30,5 % ja Ylä-Savossa 24,0 %. Koillis-Savosta tietoja ei saada seututasolla seudun pienen koon vuoksi. Varkauden seudulla viennin kehitys hiipui (-9,8 %) usean kasvuvuoden jälkeen. Varkauden seutua lukuun ottamatta vienti kasvoi kaikilla seuduilla enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Viime vuonna Pohjois-Savon viennistä 34 % syntyi Kuopion seudulla, 25 % Ylä-Savossa, 25 % Varkauden seudulla ja 14 % Sisä-Savossa. Kehityksen seurauksena Kuopion asema vahvistui vientitilastoissa, Ylä-Savon osuus säilyi lähes ennallaan ja Sisä-Savon osuus nousi noin 14 %:iin. Pitkällä ajanjaksolla Ylä-Savo on vahvistanut asemaansa vientivetoisena seutuna, sillä se on kaksinkertaistanut vientinsä 10 vuodessa. Ylä-Savon viennin volyyymi oli 652 milj. € vuonna 2021. Vuonna 2021 vienti nousi eniten Sisä-Savossa, jopa 62,9 % saavuttaen alueen uuden huipputason. Viennin volyyymi oli 367 milj. €. Volyyymi on kaksinkertaistunut 10 vuodessa. Sisä-Savon viennin pitkän aikavälin kasvu (7,8 %) on korkein Pohjois-Savon seuduista.

Palkkasumma kasvoi

Vuonna 2021 palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa 5,2 %. Koko maassa palkkasummakehitys oli samalla tasolla. Palkkasumma heijastaa työllisyystilannetta ja koronan seurauksena vuoden 2020 kehitys olikin selvästi heikompaa. Myös pitkällä aikavälillä palkkasumma on kasvanut Pohjois-Savossa ja koko maassa samaa tahtia, keskimäärin 2,5 % vuodessa.

Palkkasummankin osalta korona vaikutti toimialoista rajuimmin matkailuun. Matkailussa oli koronaa ennen useampi vuosi hyvää kasvua. Vuonna 2020 matkailun palkkasumma romahti Pohjois-Savossa ja koko maassa 16,1 %. Viime vuonna tilanne koheni hieman ja kasvua kertyi Pohjois-Savossa 3,9 % ja koko maassa 1,6 %.

Nopeinta palkkasumman kasvu on vuosina 2006–2021 ollut yksityisissä terveys- ja sosiaalipalveluissa, 5,5 % vuodessa. Julkisella puolella vuosikasvu on ollut 1,8 %. Viime vuonna yksityisten sote-palveluiden palkkasumman kasvu oli 9,4 % (koko maa 8,3 %). Julkisten sote-palveluiden palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa 2,8 % (koko maa 4,2 %).

Maakunnan kehityskuva muihin maakuntiin suhteutettuna

Koko maassa liikevaihto nousi keskimäärin 8,1 % tammi-syyskuun 2021 aikana. Pohjois-Savossa tammi-syyskuun liikevaihtokehitys oli maakuntien välisessä vertailussa toiseksi huonoin, vain Keski-Suomessa kehitys oli heikompaa. Vertailun kärkimaakuntia ovat Etelä-Karjala, Kanta-Häme, Lappi ja Pohjois-Karjala.

Pohjois-Savon teollisuuden viennin kehitys oli vuonna 2019 maakuntien välisessä vertailussa kolmanneksi paras. Pohjois-Savon viennin hyvä kehitys jatkui vielä vuoden 2020 puolella. Tammi-syyskuussa 2021 Pohjois-Savossa teollisuuden vientiliikevaihto nousi 10,5 %, mutta kehitys oli maakuntien välisessä vertailussa viidenneksi heikointa. Pohjois-Savo heikompaa kehitys oli Uudellamaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa. Vertailun kärjessä ovat Kanta-Häme, Etelä-Karjala, Satakunta ja Pohjois-Karjala. Vertailun kärjessä on maakuntia, joissa on vahvaa metsä-, sellu ja metalliteollisuutta ja näiden toimialojen kasvu oli viime vuonna voimakasta.

Työttömyys aleni, työvoiman kysyntä vilkasta

Pohjois-Savossa oli maaliskuun 2022 lopussa 10 900 työtöntä työnhakijaa, mikä on 2 600 työtöntä vähemmän kuin vuosi sitten vastaavana ajankohtana. Työttömien työnhakijoiden määrä Pohjois-Savossa on vuosittain tasaisesti laskenut, koronavuotta 2020 lukuun ottamatta, ja on nyt vuoden 2019 alapuolella. Maakunnan työttömien osuus työvoimasta (9,7 %) pysytteli koko korona-ajan koko maan keskiarvon alapuolella.

Työttömien määrään vaikuttaa tällä hetkellä työvoiman erittäin vilkas kysyntä. Avoimia työpaikkoja Pohjois-Savon TE-toimistossa oli vuoden 2021 aikana yhteensä yli 40 000, mikä on 40 % edellistä vuotta enemmän.

Pohjois-Savon työllisyysaste vuonna 2021 oli 70,9 % (vuosikeskiarvo). Miesten työllisyysaste oli 70,5 % ja naisten 71,3 %. Naisten työllisyysaste on ollut Pohjois-Savossa muusta maasta poiketen vuodesta 2015 lähtien miehiä korkeampi. Työttömien ikä painottuu yli 50-vuotiaisiin (43 % työttömistä). Määrä on kuitenkin 15 % vähemmän kuin vuosi sitten. Työttömiä alle 25-vuotiaita on noin 1 200 (11 % työttömistä) ja parhaassa työiässä olevia 25–49-vuotiaita työttömiä on reilu 5 000 (46 % työttömistä).

Pitkäaikaistyöttömiä oli 4 520 (3/2022), mikä on 6 % vähemmän kuin vuosi sitten. Myös yli kaksi vuotta työttömänä olleiden määrä (2 700) laski ensimmäisen kerran vuoden 2019 jälkeen.

Nuorten työttömyyteen on kiinnitetty Pohjois-Savossa paljon huomiota, ja nuorille on tarjottu erilaisia työllistymistä edistäviä palveluja koko koronakriisin ajan. Nuorten työttömien määrä on peräti 27 % alhaisempi kuin vuosi sitten.

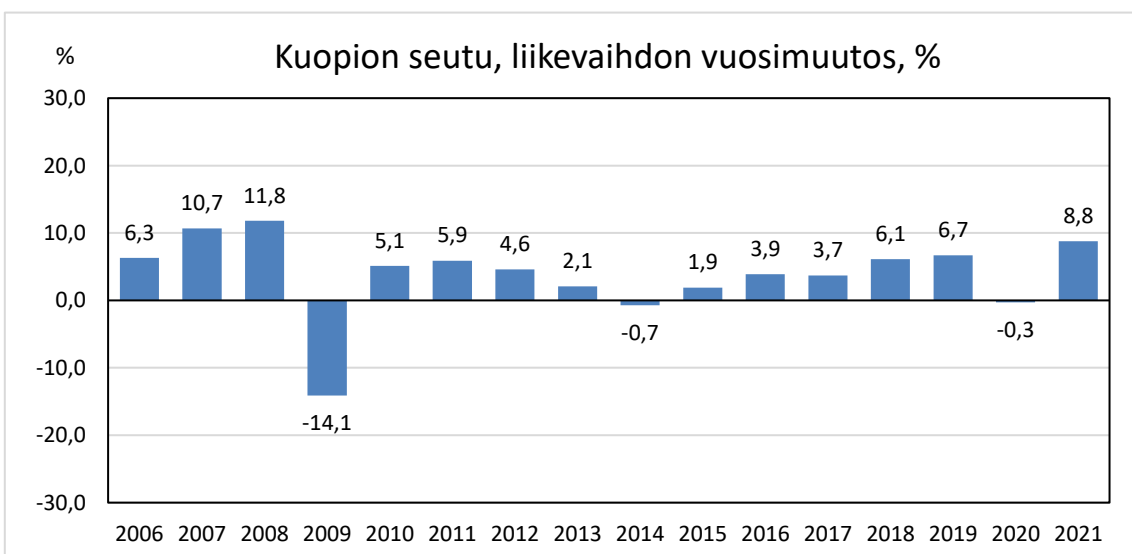
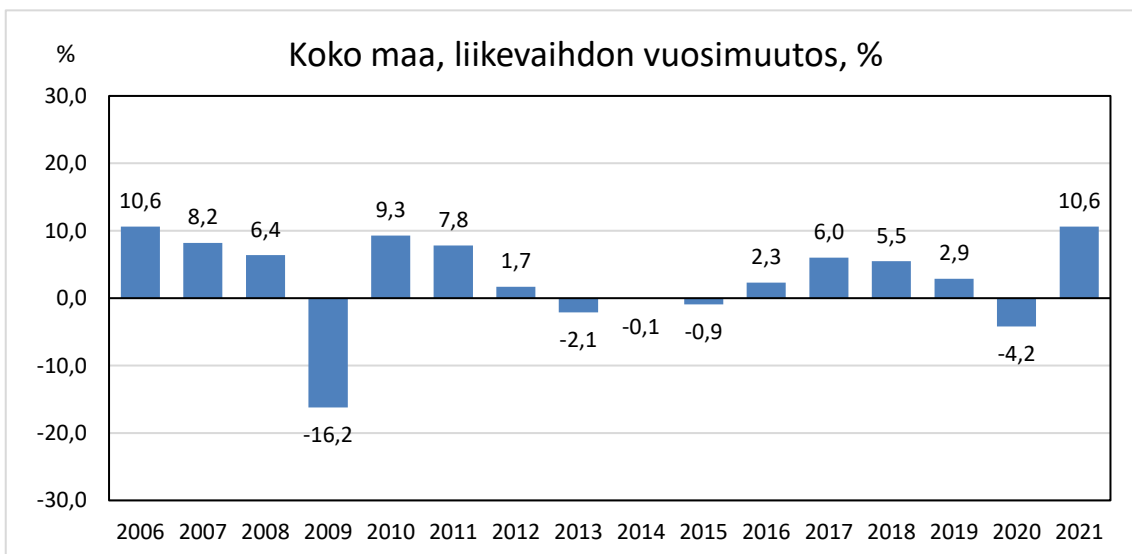
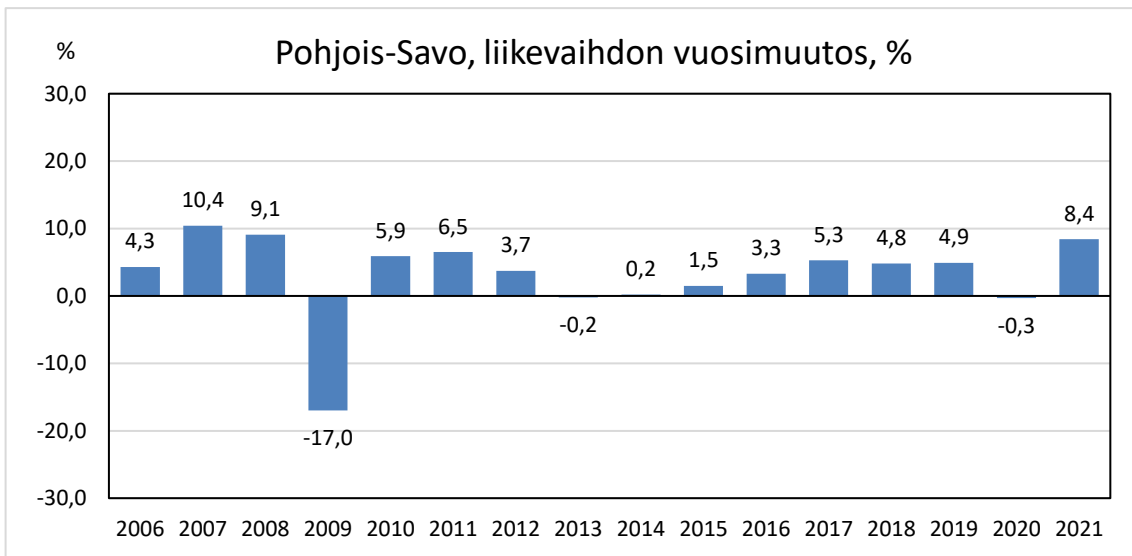
Lisätietoja antavat:

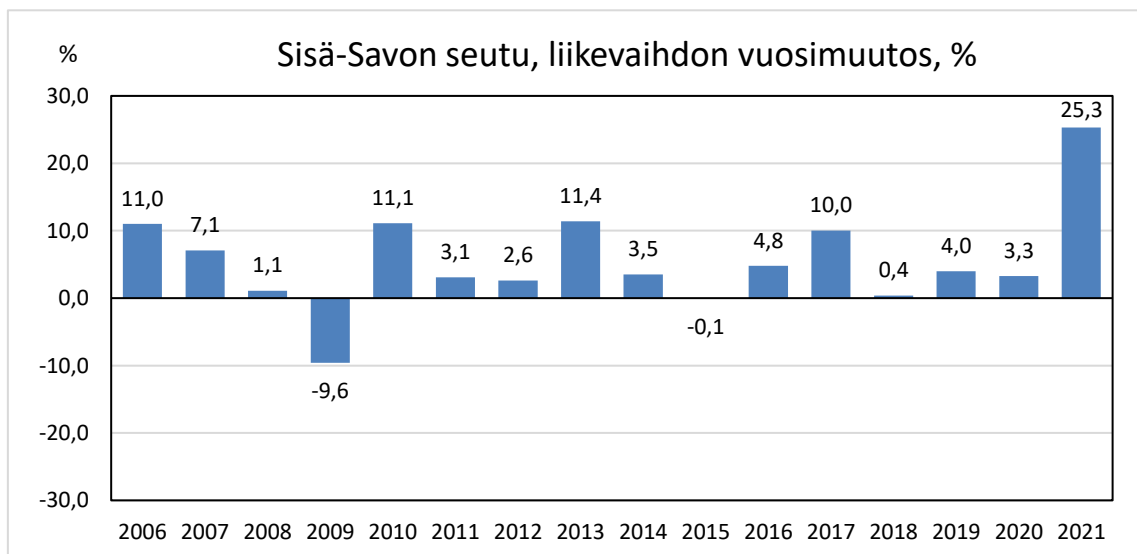
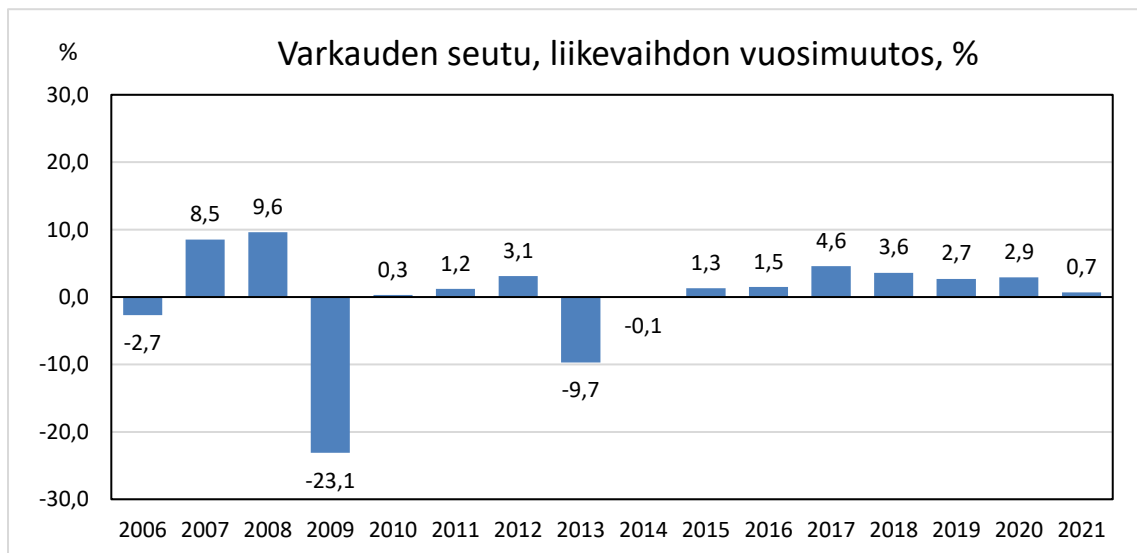
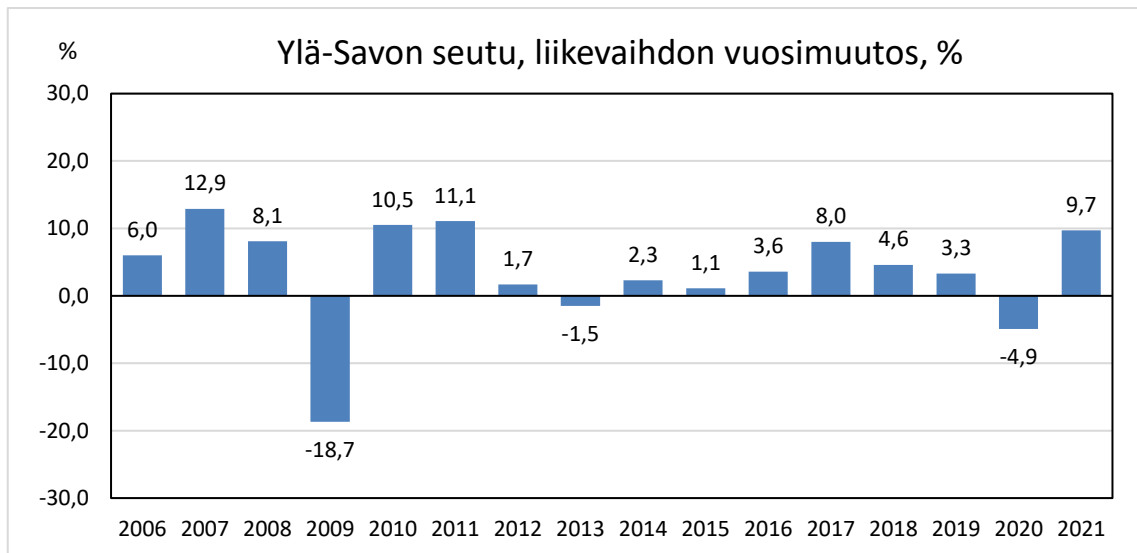
Aluetalouden osalta
Pohjois-Savon liitto
e-mail: heikki.sirvio(at)pohjois-savo.fi
puh. +358 44 714 2603

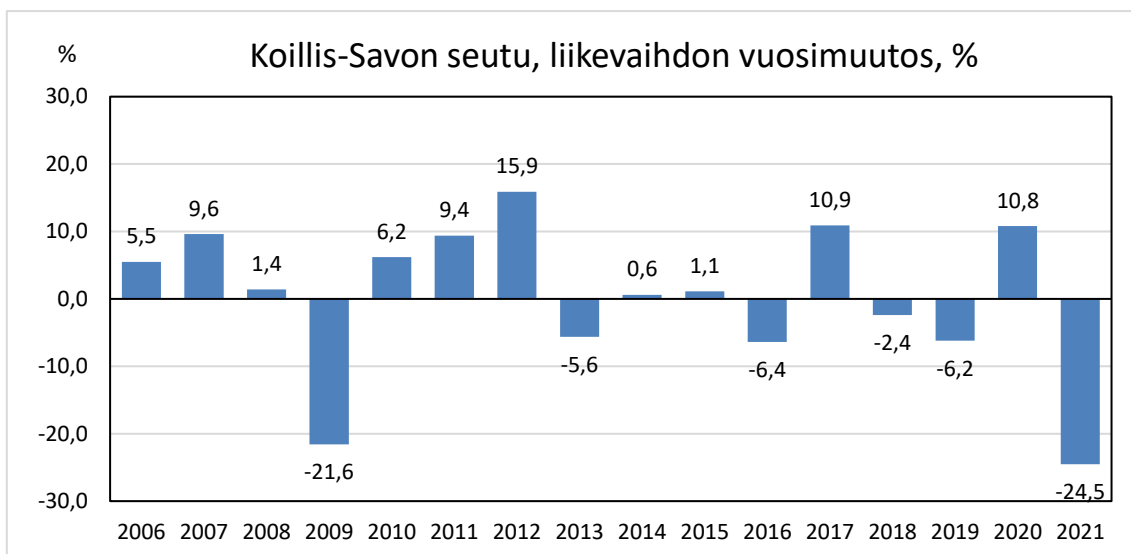
Työllisyysasioiden osalta
Pohjois-Savon ELY-keskus
e-mail raili.nissinen(at)ely-keskus.fi
puh. 0295 026 541

1 Aluetalous Pohjois-Savossa

1.1 Liikevaihto

Pohjois-Savon yritysten liikevaihto kääntyi vuonna 2021 selvään nousuun yhden heikomman vuoden jälkeen. Liikevaihto kasvoi Pohjois-Savossa 8,4 % ja koko maassa 10,6 %, mutta vuonna 2020 koko maan kehitys oli koronan seurauksena selvästi Pohjois-Savoa heikompaa.

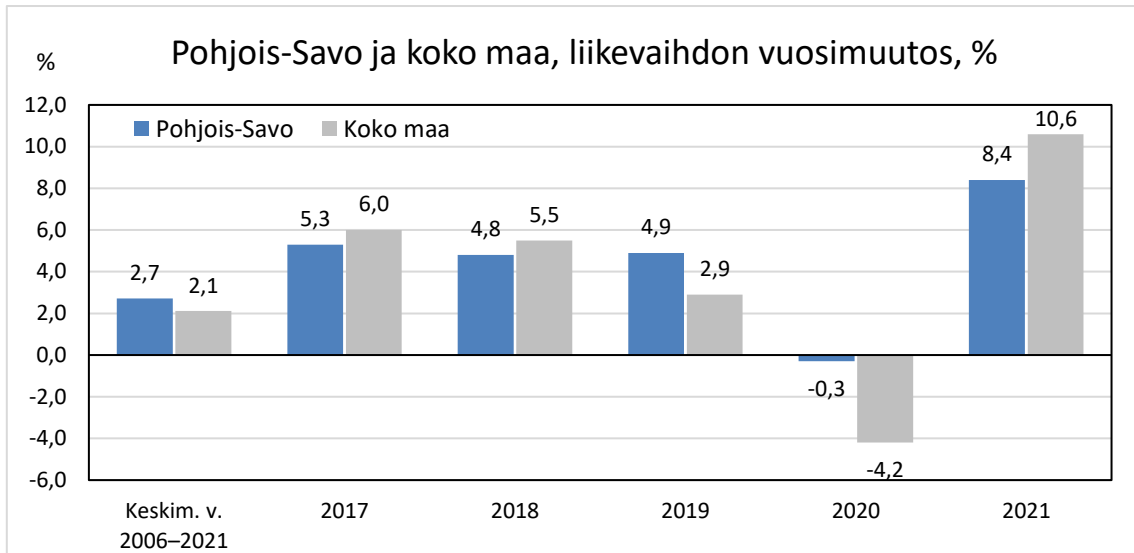
Seutukunnittain tarkasteltuna liikevaihto kasvoi eniten Sisä-Savossa (25,3 %). Ylä-Savossa kasvua kertyi 9,7 % ja Kuopiossa 8,8 %. Varkauden

seudulla liikevaihto säilyi lähes ennallaan ja Koillis-Savossa laskua oli jopa 24,5 %.

Vuosina 2006–2021 liikevaihdon kehitys on ollut Pohjois-Savossa koko maata parempaa. Liikevaihto on kasvanut keskimäärin 2,7 % vuodessa, kun koko maassa vuotuinen kasvu on ollut 2,1 %. Pohjois-Savon osuus koko maan liikevaihdosta oli 3,0 % vuonna 2021. Osuus on säilynyt lähes samalla tasolla vuodesta 2006 alkavan seurantakauden ajan.

Pohjois-Savon ja koko maan kaikkien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Alue	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006–2021 (15v)	2017	2018	2019	2020	2021
Pohjois-Savo	14 553	2,7	5,3	4,8	4,9	-0,3	8,4
Koko maa	489 236	2,1	6,0	5,5	2,9	-4,2	10,6

Teollisuus, kauppa ja rakentaminen suurimmat toimialat Pohjois-Savossa

Pohjois-Savon aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	14 553	2,7	5,3	4,8	4,9	-0,3	8,4
Teollisuus	4 548	2,3	8,5	4,3	5,9	0,3	12,6
Kaivostoiminta ja louhinta	72	1,9	15,6	1,8	-11,2	5,0	-46,3
Elintarviketeollisuus	738	3,4	2,2	7,0	4,0	5,4	5,4
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	1 203	4,2	15,1	1,5	4,9	1,8	39,1
Paperin ja paperituott. valm, kustantaminen	342	-3,6	7,7	3,6	2,5	-19,6	18,1
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	1 380	2,8	12,1	4,0	7,4	3,4	-0,7
Metalliteollisuus	1 606	3,2	11,2	4,6	6,9	4,3	1,4
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	181	4,6	12,3	9,8	3,5	8,8	20,8
Kulkuneuvojen valmistus	80	0,1	-9,9	5,9	3,8	15,7	6,1
Muu teollisuus	396	1,8	0,5	1,9	8,7	-3,8	31,8
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	132	1,3	-4,0	5,3	13,7	-9,1	4,0
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	829	2,2	7,4	3,4	4,7	-4,9	7,6
Tietojenkäsittelypalvelu	196	4,9	9,5	1,9	7,6	6,8	1,3
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	1 848	5,0	7,3	11,1	3,7	3,2	6,1
Tukku- ja vähittäiskauppa	4 126	1,7	2,3	3,2	2,1	0,6	6,2
Yrityspalvelut	651	4,7	6,8	6,4	3,6	0,8	5,3
Matkailuklusteri	282	1,7	4,8	0,6	6,3	-25,9	13,8
Lääke- ja terveysteknologia	120	7,6	10,2	12,1	12,2	14,5	17,4
Energiateknologiaklusteri	765	2,6	10,1	0,1	6,8	17,4	-13,7

Pohjois-Savo talous vahvaan kasvuun heikomman vuoden jälkeen

Koronan seurauksena Pohjois-Savon liikevaihto kääntyi vuonna 2020 laskuun kuusi vuotta kestäneen kasvujakson jälkeen, mutta vuonna 2021 lasku pysähtyi ja kääntyi vahvaan 8,4 % kasvuun. Koko maassa liikevaihto nousi 10,6 %. Vertailussa on huomioitava, että vuonna 2020 koko maan liikevaihto kuitenkin laski selvästi enemmän vuonna kuin Pohjois-Savossa.

Vuonna 2021 Pohjois-Savon kaikkien toimialojen yhteenlaskettu alv:n alainen liikevaihto oli 14,6 mrd. €. Liikevaihto kasvoi vuoden takaisesta 1,1 mrd. € ja on nyt korkeimmalla tasolla kuin koskaan

seurannan aikana. Vertailukohtana Pohjois-Savon liikevaihto romahti yli 1,9 mrd. € vuonna 2009, ja vuoden 2008 liikevaihdon taso saavutettiin uudelleen vasta vuonna 2016. Koko maassa vuoden 2008 taso saavutettiin vuonna 2017.

Kasvusta huolimatta liikevaihdon kehitys vaihteli merkittävästi toimialoittain niin Pohjois-Savossa kuin koko maassa. Koko maassa kaikkien seurannassa olevien toimialojen liikevaihto kasvoi vuonna 2021, kun Pohjois-Savossa liikevaihto laski kaivostoiminnassa ja louhinnassa sekä energiateknologiaklusterissa.

Pohjois-Savon teollisuus jatkoi yhä vuonna 2015 alkanutta kasvuaan, ja viime vuonna liikevaihto

kasvoi 12,6 %. Kasvua kertyi etenkin toisella puolivuosisikolla. Koko maassa teollisuuden liikevaihto kasvoi 12,8 %. Teollisuuden liikevaihdon pitkän aikavälin kasvu on ollut Pohjois-Savossa koko maata parempaa, keskimäärin 2,3 % vuodessa. Koko maassa teollisuuden liikevaihdon pitkän aikavälin kasvu on lähes nollassa (0,8 %).

Maakunnan metalliteollisuudella on takanaan monta kasvun vuotta, ja viime vuonna kasvua kertyi edelleen 1,4 %, joka on kuitenkin pitkän aikavälin keskiarvoa selvästi heikompaa. Alan suurin ryhmä on metallituotteiden, koneiden ja laitteiden valmistus, jonka liikevaihto säilyi lähes ennallaan. Osa valmistavan teollisuuden liikevaihdosta kirjautuu korjaus- ja asennuspalveluihin.

Metalliteollisuuden liikevaihdon arvo oli Pohjois-Savossa noin 1,6 mrd. € eli 11 % kaikkien toimialojen liikevaihdosta. Koko maan metalliteollisuudelle vuodet 2014–2016 olivat vaikeita, mutta vuosina 2017–2019 ala kasvoi ja viime vuonna kasvua oli jopa 10,3 %.

Elintarviketeollisuuden liikevaihto kasvoi Pohjois-Savossa kuudetta vuotta peräkkäin, ja vuonna 2021 kasvua kertyi 5,4 %. Koko maassa liikevaihto kasvoi 3,2 %. Pitkällä aikavälillä elintarviketeollisuuden kehitys on ollut Pohjois-Savossa koko maata parempaa. Pohjois-Savossa kasvua on ollut keskimäärin 3,4 % ja koko maassa 1,6 % vuodessa.

Pohjois-Savon osuus elintarviketeollisuuden koko maan liikevaihdosta on noussut viime vuosina. Vuonna 2021 alan liikevaihdosta 6,3 % syntyi Pohjois-Savossa, kun vuonna 2015 osuus oli 5,0 %. Osa elintarviketeollisuuden liikevaihdosta kirjautuu kauppaan, mm. marjanjalostuksessa ja välityksessä.

Metsäteollisuuden liikevaihto kääntyi Pohjois-Savossa voimakkaaseen kasvuun vuonna 2021. Mekaanisessa puunjalostuksessa liikevaihdon arvo nousi jopa 39,1 % ja kasvu painottui vuoden loppupuoliskolle. Vuonna 2021 alan liikevaihto oli Pohjois-Savossa noin 1,2 mrd. €, joka on reilut 11 % koko maan mekaanisen puunjalostuksen liikevaihdosta.

Koko maassa mekaanisen puunjalostuksen liikevaihto kasvoi myös voimakkaasti (29,0 %) kahden laskuvuoden jälkeen. Alan pitkän aikavälin kehitys on ollut Pohjois-Savossa koko maata parempaa. Pohjois-Savossa kasvua on kertynyt keskimäärin 4,2 % vuodessa, koko maassa 1,3 %.

Sellu- ja kartonkiteollisuuden liikevaihdossa on voimakkaita vuositason vaihteluita. Vuonna 2020 liikevaihto supistui voimakkaasti (-19,6 %) ja vuonna 2021 kasvua kertyi 18,1 %. Koko maassa alan liikevaihtokehitys on ollut kaksi viime vuotta samansuuntainen.

Sellu- ja kartonkialan pitkän aikavälin kehitys on seurannassa olevista toimialoista heikoin. Alan liikevaihto on laskenut Pohjois-Savossa keskimäärin 3,6 % ja koko maassa 0,9 % vuodessa.

Energiateknologian liikevaihto laski vuonna 2021 13,7 % ja lasku jakaantui tasaisesti molemmille vuosipuoliskolle. Vuonna 2020 kasvua kertyi kuitenkin 17,4 % ja vuonna 2019 noin 7 %. Vuositason vaihtelut voivat olla merkittäviä mm. suurten tilausten kirjautumisajankohdan vuoksi. Maakunnan yritysten liikevaihdon volyyymi oli 765 milj. €, laskua vuoden takaiseen oli 122 milj. €.

Koko maassa energiateknologia-alan liikevaihdon kasvu jatkui (11,7 %). Pitkän aikavälin kasvu Pohjois-Savossa ja koko maassa on 2,6 %.

Rakentamisessa liikevaihto jatkoi kasvuaan Pohjois-Savossa ja vuonna 2021 kasvua kertyi 6,1 %. Rakentaminen on ollut viime vuosina vilkasta ja maakunnan alan yritykset ovat yli kaksinkertaistaneet liikevaihdon vuodesta 2006. Rakentamisen osuus aluetaloudesta (12,7 %) on yli koko maan keskiarvon (9,4 %).

Pääosa rakentamisen kasvusta ajoittui Pohjois-Savossa vuoden 2021 toiselle puoliskolle, jolloin kasvua kertyi 9,5 %. Rakentamisen kasvu on ollut vahvaa kaikilla muilla seuduilla paitsi Sisä-Savossa.

Koko maassa rakentamisen liikevaihdon kasvu oli samalla tasolla (5,6 %) kuin Pohjois-Savossa. Koko maassa kasvua kertyi niin ikään vuoden toisella puoliskolla (9,4 %) %. Pitkän aikavälin vuosikasvu on Pohjois-Savossa ollut 5,0 % ja koko maassa 4,1 %.

Kuljetusalan liikevaihto kääntyi Pohjois-Savossa 7,6 % nousuun yhden heikomman vuoden jälkeen. Koronapandemia vähensi vuonna 2020 selvästi tavaratoimituksia ja vuonna 2020 liikevaihto laski 4,9 %. Koko maassa kehitys oli vuosina 2020 ja 2021 saman suuntainen, joskin vuosi 2020 oli selvästi Pohjois-Savoa heikompi (-13,7 %). Pitkän aikavälin keskimääräinen kasvu on Pohjois-Savossa 2,2 % ja koko maassa 0,6 %. Kuljetusalan kehitykseen heijastuu vahvasti muun muassa rakentamisen, teollisuuden ja kaupan kehitys.

Yrityspalvelujen (KIBS) toimialoilla liikevaihdon arvo nousi 5,3 %. Yhden heikomman vuoden jälkeen palattiin aiempien vuosien kasvulukuihin. Alan pidemmän ajan kasvu on hyvä, keskimäärin 4,7 % vuodessa. Alalla on uusia nopeasti kasvavia tieto- ja terveystekniikkaan suuntautuneita yrityksiä, jotka lisäävät vientiä. Koko maassa liikevaihto nousi 7,9 % vuonna 2021. Pitkän ajan kasvu on lähes samalla tasolla Pohjois-Savon kanssa.

Tietojenkäsittelypalvelun kasvu jatkui maltillisemmin ja kasvua kertyi 1,3 %. Myös pitkän aikavälin kasvu on hyvä, noin 4,9 % vuodessa. Koko maassa viimevuoden kasvu 7,9 % ja pitkän aikavälin kehitys 7,8 %

Kaupan alan kehitys kääntyi selvään kasvuun heikomman vuoden 2020 jälkeen ja kasvua kertyi 6,2 %. Kasvu ajoittui tasaisesti vuoden molemmille puoliskoille. Kaupan alan liikevaihdon osuus kaikista toimialoista oli 28 %. Vuonna 2010 osuus oli vielä 33 %.

Koko maassa kaupan alan liikevaihto nousi 8,9 %. Myös koko maassa kasvu vahvaa molemmilla

vuosipuoliskoilla. Pitkän aikavälin vuosikasvu on Pohjois-Savossa ja koko maassa samalla tasolla (1,7 %).

Matkailu hytyi koronan myötä vuonna 2020. Pohjois-Savon matkailuklusterin liikevaihto romahti 25,9 % ja koko maan 32,2 %. Pohjois-Savossa suurin romahdus kohdistui tammi-kesäkuun 2020 jaksolle. Vuonna 2021 matkailun liikevaihto kääntyi kasvuun Pohjois-Savossa (13,8 %) ja kasvu painottui vuoden 2021 jälkipuoliskolle. Koko maassa alan liikevaihto koheni 12,0 %. Koko maassa painottui vielä selkeämmin se, että kasvua tapahtui toisella vuosipuoliskolla.

Vuonna 2021 matkailualan liikevaihdon osuus kaikista toimialoista oli Pohjois-Savossa 2,0 %. Tätä ennen matkailuklusterin painoarvo aluetaloudessa on pysynyt noin 2,5 %:ssa. Matkailun toimialalla tulee huomioida myös välilliset vaikutukset, jolloin painoarvo nousisi noin 5–7 %:iin.

Terveysklusteri sisältää tässä seurannassa lääkekehityksen, lääkevalmistuksen, alan konsultoinnin sekä terveystekniikan mittalaitteet. Alan kasvu oli Pohjois-Savossa pitkään heikkoa, mutta nyt takana on useita vahvan kasvun vuosia. Viime vuonna liikevaihto kasvoi 17,4 %. Alan pitkän aikavälin kasvu on Pohjois-Savon paras, keskimäärin 7,6 % vuodessa. Koko maassa terveysteknologian liikevaihto kasvoi vain 2,3 % ja Pitkän aikavälin kasvu on 4,1 %. Terveysklusteri on nostettu yhdeksi maakunnan kärkialoista, mutta vielä toistaiseksi sen aluetaloudelliset vaikutukset ovat olleet vähäisiä. Alan yritysten liikevaihdon osuus kaikista aloista on 0,8 %.

Koko maan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	489 236	2,1	6,0	5,5	2,9	-4,2	10,6
Teollisuus	157 923	0,8	7,7	6,3	3,4	-5,7	12,8
Kaivostoiminta ja louhinta	2 404	5,2	16,8	7,5	-3,3	6,9	10,7
Elintarviketeollisuus	11 658	1,6	1,4	1,6	2,6	-0,9	3,2
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	10 501	1,3	8,5	2,5	-1,3	-3,2	29,0
Paperin ja paperituott. valm, kustantaminen	21 796	-0,9	3,9	8,3	-3,4	-17,3	15,3
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	45 400	2,0	9,4	6,7	0,8	-1,6	16,2
Metalliteollisuus	80 880	0,7	8,8	5,7	7,3	1,2	10,3
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	30 583	-1,6	7,4	4,0	18,5	6,4	2,9
Kulkuneuvojen valmistus	4 539	1,8	9,8	4,2	6,4	-2,1	2,4
Muu teollisuus	24 782	1,8	12,6	10,4	2,5	-17,1	21,1
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	3 112	2,6	4,6	8,8	5,5	-2,2	4,9
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	31 633	0,6	4,2	1,9	2,3	-13,7	7,9
Tietojenkäsittelypalvelu	16 448	7,8	11,6	11,3	8,4	5,1	7,9
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	46 091	4,1	8,6	6,9	3,1	1,4	5,6
Tukku- ja vähittäiskauppa	137 638	1,7	4,7	3,8	1,1	-0,5	8,9
Yrityspalvelut	42 130	4,4	6,3	6,1	5,5	-0,4	7,9
Matkailuklusteri	8 355	1,5	7,1	4,5	5,4	-32,2	12,0
Lääke- ja terveysteknologia	3 677	4,1	2,7	1,9	4,0	0,2	2,3
Energiateknologiaklusteri	8 790	2,6	0,6	7,6	8,1	3,2	11,7

Liikevaihdon kehitys vaihteli seuduittain

Yritysten kaikkien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) seuduittain v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Alue	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kuopion seutu	8 100	3,3	3,7	6,1	6,7	-0,3	8,8
Ylä-Savon seutu	2 819	3,0	8,0	4,6	3,3	-4,9	9,7
Varkauden seutu	2 197	0,1	4,6	3,6	2,7	2,9	0,7
Sisä-Savon seutu	1 276	4,6	10,0	0,4	4,0	3,3	25,3
Koillis-Savon seutu	164	-0,7	10,9	-2,4	-6,2	10,8	-24,5
Pohjois-Savo	14 553	2,7	5,3	4,8	4,9	-0,3	8,4
Koko maa	489 236	2,1	6,0	5,5	2,9	-4,2	10,6

Vuonna 2021 yritysten liikevaihdon kasvu on ollut selvästi nopeinta Sisä-Savon alueella (25,3 %). Myös Kuopion seudun (8,8 %) ja Ylä-Savon (9,7 %) liikevaihto kasvoi yhden heikomman vuoden jälkeen. Varkauden seudulla useamman vuoden jatkunut tasainen kasvu hiipui vuonna 2021 0,7 % kasvuun. Koillis-Savo on ainut seutu, jonka pitkän aikavälin kasvu on negatiivinen ja viime vuonna liikevaihdon arvo laski jopa 24,5 %. Koillis-Savo

muodostaa pienen talousalueen, joten yhdenkin yrityksen muutokset voivat heijastua voimakkaasti koko seudun lukuihin.

Liikevaihdon arvo oli viime vuonna suurin Kuopion seudulla, 8,1 mrd. €. Ylä-Savossa liikevaihdon arvo oli 2,8 mrd. € ja Varkauden seudulla 2,2 mrd. €.

Kuopion seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	8 100	3,3	3,7	6,1	6,7	-0,3	8,8
Teollisuus	1 218	2,3	2,6	5,7	7,4	-0,2	17,7
Elintarviketeollisuus	247	4,7	-6,4	12,4	5,1	9,7	9,8
Muu teollisuus	319	2,3	0,5	4,2	13,2	-3,8	35,9
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	86	-0,9	16,8	5,8	11,3	19,0	8,7
Paperin ja paperituott. valm, kustantaminen	159	1,9	9,1	-0,9	1,9	-8,0	11,5
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	1 421	5,7	7,8	13,1	7,2	2,6	6,1
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	182	1,6	6,7	5,2	1,7	-4,2	19,3
Metalliteollisuus	298	2,3	4,9	8,2	3,4	3,4	20,4
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	88	9,2	11,3	17,8	6,1	17,8	23,0
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	45	6,9	6,9	6,2	11,7	-20,1	4,7
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	539	2,4	8,1	3,6	6,5	-4,3	6,8
Tietojenkäsittelypalvelu	189	5,1	9,6	1,6	8,3	7,2	1,3
Tukku- ja vähittäiskauppa	2 548	2,2	2,8	3,5	3,1	1,8	6,3
Yrityspalvelut	517	5,0	5,2	9,6	2,1	1,4	5,4
Matkailuklusteri	201	2,8	4,4	1,5	7,8	-25,7	15,0
Lääke- ja terveysteknologia	117	7,7	10,1	12,1	12,1	14,7	17,5
Energiateknologiaklusteri	112	8,7	0,4	1,9	4,8	-5,5	31,7

Kuopion seudulla koko yritystoiminnan liikevaihto kasvoi viime vuonna 8,8 %. Liikevaihto on kasvanut useimpina vuosina, mutta vuonna 2020 korona löi oman leimansa kehitykseen ja liikevaihdossa ei tapahtunut muutosta.

Liikevaihdoltaan Kuopion seudun suurin toimiala on kauppa (2,5 mrd. €), jonka liikevaihto on kasvanut tasaisesti viime vuosina. Vuonna 2021 ala kasvoi 6,3 %, selvästi keskiarvoa paremmin. Vaikka vuoteen 2020 vaikutti korona, silloinkin

kasvua kertyi 1,8 %. Kaupan alan liikevaihdon osuus kaikista toimialoista oli 31 %. Osuus seudun liikevaihdosta on supistunut, sillä vuonna 2006 osuus oli vielä 37 %.

Seudun toiseksi suurin ala on rakentaminen, joka kasvoi 6,1 %. Useita vuosia jatkunut voimakas rakentamisen kasvu näyttää jatkuvan. Alan liikevaihto on kaksinkertaistunut reilussa 10 vuodessa. Rakentamisen painoarvo Kuopion seudun aluetaloudessa on kasvanut. Alan osuus

seudun liikevaihdosta on noussut 18 %:iin, kun vuonna 2006 osuus oli 12 %.

Teollisuuden liikevaihto kääntyi vahvaan kasvuun (17,7 %) vuonna 2021. Teollisuuden vahvan kehityksen taustalla on muu teollisuus (pääasiassa kemianteollisuus), metalliteollisuus ja sähkö- ja elektroniikkateollisuus. Kuopion seutu ei ole profiloitunut vahvasti teollisuuteen, ja teollisuuden liikevaihto onkin alhaisempi kuin teollisuusvetoisempien Varkauden ja Ylä-Savon.

Elintarviketeollisuuden kehitys jatkoi useita vuosia jatkunutta vahvaa kehitystä, ja liikevaihdon arvo nousi 9,8 %. Pitkän aikavälin kasvu on 4,7 %, joka on hieman parempi kuin Pohjois-Savossa keskimäärin (3,4 %).

Mekaanisen puunjalostuksen liikevaihto heikkeni voimakkaasti vuosina 2014–2015 Karelia Upofloorin ja Fenestran toimintojen alasajon seurauksena. Tämän jälkeen liikevaihto on kasvanut hyvin ja viime vuonna kasvua kertyi 8,7 %. Kartongin ja painotuotteiden valmistuksessa tyypillisiä ovat olleet voimakkaat vuositason vaihtelut. Viime vuonna liikevaihto nousi 11,5 %, kun laskua vuonna 2020 oli 8,0 %.

Metalliteollisuudessa on takana jo useita kasvun vuosia. Viime vuonna kasvua kertyi jopa 20,4 %. Pitkän aikavälin kasvu on 2,3 % vuodessa. Kuljetusalan viisi vuotta jatkunut kasvu katkesi vuonna 2020, mutta kääntyi kasvuun (6,8 %) vuonna 2021 Alan kehitykseen heijastuu muun

muassa rakentamisen, teollisuuden ja kaupan kehitys.

Tietojenkäsittelypalvelun liikevaihto kasvoi maltillisesti 1,3 %, mutta kaksi edeltävää vuotta ovat olleet noin 8 % kasvun vuosia. Ala on kasvanut voimakkaasti pitkän aikavälin seurantajakson aikana. Kasvua on keskimäärin ollut 5,1 % vuodessa, ja alan liikevaihto on kaksinkertaistunut reilussa 10 vuodessa.

Yrityspalveluiden volyyymi on niin ikään kasvanut pitkän aikavälin seurantajakson aikana vahvasti. Liikevaihto on kasvanut keskimäärin 5,0 % vuodessa, ja alan liikevaihto on yli kaksinkertaistunut vuodesta 2006. Viime vuonna kasvu oli 5,4 %.

Pääasiassa Kuopion seudulle keskittyvässä terveysteknologiassa liikevaihto väheni usean vuoden ajan, mutta nyt takana on useita kasvun vuosia. Viime vuonna liikevaihto kasvoi 17,5 % ja neljänä edeltävänä vuonnakin yli 10 %. Liikevaihdon volyyymi oli 117 milj. €, kun se vuonna 2006 oli vain 36 milj. €.

Matkailu romahti vuonna 2020, ja alan liikevaihto laski Kuopion seudulla 25,7 %. Lasku oli samalla tasolla kuin koko maakunnassa. Vuonna 2019 toimialan kehitys oli vahvaa ja kasvua oli lähes 8 %. Vuonna 2021 palattiin kasvu-uralle (15,0 %). Alan osuus seudun liikevaihdosta on pysytellyt noin 2,5 %:ssa (huom. välilliset vaikutukset). Kuopion seudun osuus koko maakunnan matkailualan liikevaihdosta oli 71 %.

Ylä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	2 819	3,0	8,0	4,6	3,3	-4,9	9,7
Teollisuus	1 298	4,4	15,4	5,8	3,8	-6,0	13,5
Elintarviketeollisuus	361	3,0	10,0	7,6	1,6	4,3	4,0
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	243	3,6	6,1	-3,0	1,9	1,1	17,7
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	205	3,1	9,9	7,6	-9,3	4,2	7,1
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	501	5,9	23,7	9,7	10,0	-15,6	19,3
Metalliteollisuus	623	5,7	20,7	8,7	8,4	-13,1	18,9
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	142	2,3	7,4	5,6	3,6	-6,3	6,9
Tukku- ja vähittäiskauppa	898	1,5	1,9	3,2	2,2	-5,1	7,3
Yrityspalvelut	61	3,9	-7,3	2,6	22,3	1,6	3,1
Matkailuklusteri	40	0,5	8,5	-1,0	3,3	-26,0	8,6

Ylä-Savossa yritysten liikevaihdon kasvu on vuosina 2006–2021 ollut keskimäärin 3,0 % vuodessa eli koko maan kasvua (2,1 %) parempaa. Vuoden 2020 notkahduksen jälkeen liikevaihto kasvoi hyvin (9,7 %).

Liikevaihtokehityksen taustalla on erityisesti teollisuuden vahva vuosi, sillä Ylä-Savon liikevaihdosta 46 % syntyy teollisuuden toimialalla. Viime vuonna teollisuuden liikevaihto kasvoi 13,5 %.

Metalliteollisuus on viime vuodet ollut Ylä-Savon kasvun veturi. Pitkän ajan vuosikasvu on keskimäärin 5,7 % vuodessa, mikä on huomattavasti Pohjois-Savon maakunnan (3,2 %) ja koko maan (0,7 %) keskimääräistä kasvua voimakkaampi. Alan useita vuosia jatkunut vahva kasvu tyrehtyi (-13,1 %) koronavuonna 2020, mutta palasi voimakkaasti kasvu-uralle vuonna 2021 (18,9 %).

Metalliteollisuuden liikevaihto oli 623 milj. € vuonna 2021. Alan painoarvo seutukunnan taloudelle on kasvanut vuosien saatossa. Liikevaihdon volyyymi oli yli kaksinkertainen vuoteen 2006 verrattuna. Vuonna 2006 metalliteollisuuden osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta oli vajaat 15 %, kun vuonna 2021 osuus oli 22 %.

Elintarviketeollisuuden liikevaihdon kasvu oli vaisua vuosina 2012–2015. Vuosina 2016–2018 liikevaihto kasvoi sen sijaan voimakkaasti. Vuonna 2019 kasvu hidastui ja on parina viime vuotena vakiintunut noin 4,0 %:iin. Toimialan merkitys seudun aluetaloudelle on säilynyt melko ennallaan reilun kymmenen vuoden aikana. Elintarviketeollisuuden liikevaihto on ollut noin 12–14 % kaikkien toimialojen liikevaihdosta. Elintarviketeollisuuden liikevaihto ei kokonaan ole kirjautunut seudulle. Koko maakunnan tilasto on elintarvikealan tilastoinnissa luotettavampi (vientitilastoa lukuun ottamatta).

Puutuoteteollisuuden liikevaihdon vuotuiset vaihtelut ovat melko suuria kysynnän ja hintatason muutosten mukaan. Viime vuonna liikevaihto nousi jopa 17,7 % muutaman tasaisemman vuoden jälkeen. Seudun sahoilla ja muulla jalostavalla teollisuudella on hyvät kasvun vuodet takana, ja pitkän aikavälin kasvu on 3,6 %. Uuden tilastoseurannan kuntaryhmittelyn vuoksi Keiteleellä oleva puuteollisuus ei ole mukana Ylä-Savon luvuissa vaan Sisä-Savon alueessa.

Kuljetusalan liikevaihto nousi viime vuonna 6,9 % yhden heikomman vuoden jälkeen. Teollisuuden hyvä vire on aiempina vuosina kiihdyttänyt

kuljetusalan kasvua, joten teollisuuden kehitys heijastuu osaltaan kuljetusalan tilanteeseen.

Ylä-Savossa rakentamisen liikevaihtoa ovat vetäneet erityisesti maatalouden ja teollisuuden investoinnit. Näiden investointien valmistuttua liikevaihto supistui 9,3 % vuonna 2019. Tämän jälkeen alan liikevaihto on ollut jälleen kasvussa ja viime vuonna kasvua kertyi 7,1 %. Vuosina 2016–2018 rakentamisen liikevaihto kasvoi voimakkaasti 8–10 % vuodessa.

Kaupan ala on pitkällä aikavälillä kasvanut keskimäärin 1,5 % vuodessa. Vuosina 2016–2019 kasvu on ollut hieman keskimääräistä

voimakkaampaa, mutta koronavuonna 2020 liikevaihto laski 5,5 %. Vuonna 2021 palattiin kasvu-uralle (7,3 %). Myös Ylä-Savossa kaupan osuus seudun kaikkien toimialojen liikevaihdosta on laskenut. Vuonna 2021 osuus oli 32 %, kun vuonna 2006 se oli 40 %.

Yrityspalveluissa on voimakkaita vuositaso vaihteluita. Viime vuonna alan liikevaihto nousi 3,1 %. Pitkällä aikavälillä liikevaihto on kasvanut 3,9 % vuodessa. Matkailuklusterin liikevaihto on viime vuosina vaihdellen noussut ja laskenut. Vuonna 2020 liikevaihto heikkeni jopa 26,0 %, mutta viime vuonna liikevaihto kasvoi jo 8,6 %.

Varkauden seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006–2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	2 197	0,1	4,6	3,6	2,7	2,9	0,7
Teollisuus	1 125	-0,7	5,1	4,1	6,1	5,8	-4,2
Muu teollisuus	30	6,0	5,1	3,6	4,7	-7,7	16,1
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	147	1,7	9,9	13,5	1,7	-5,7	34,9
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	144	3,1	5,3	2,4	1,0	2,8	6,0
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	656	1,2	7,4	0,2	6,7	19,2	-14,8
Metalliteollisuus	672	1,0	7,2	0,3	6,5	18,8	-14,4
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	66	-5,3	-12,7	6,2	17,0	0,2	-1,8
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	74	0,6	8,6	-0,9	0,6	-5,9	10,3
Tukku- ja vähittäiskauppa	379	-0,4	-0,6	4,0	-3,6	-0,1	4,5
Yrityspalvelut	49	1,4	17,7	-8,0	-1,5	-6,4	8,6
Matkailuklusteri	28	-0,1	2,8	-5,2	4,7	-27,7	12,4
Energiateknologiaklusteri	639	2,1	12,8	-1,3	7,5	21,2	-19,3

Varkauden seudulla yritysten liikevaihdon vuosikasvu on vuosina 2006–2021 ollut 0,1 %. Seudun liikevaihto pääsi kasvu-uralle 2010-luvun puolivälissä ja vuonna 2020 kasvua oli koronasta huolimatta 2,9 %. Sellu-, kartonki- ja puutuoteinvestoinnit valmistuivat muutama vuosi sitten ja tämä näkyy puutuote- ja metalliteollisuuden ja energiateknologian kehityksessä.

Koko teollisuuden liikevaihto supistui viime vuonna 4,2 %, mutta takana on useampi kasvun vuosi. Viime vuosien hyvästä kasvusta huolimatta Varkauden teollisuuden volyymi, 1,1 mrd. €, on vielä kaukana huippuvuodesta 2008, jolloin liikevaihto oli yli 1,5 mrd. €. Vuosien 2006–2021 keskimääräinen kasvu on yhä miinuksella 0,7 %. Teollisuuden osuus alueen liikevaihdosta oli lähes 51 % vuonna 2021, mikä on poikkeuksellisen korkea osuus. Ennen vuoden 2009 romahdusta

teollisuuden osuus seudun aluetaloudesta oli kuitenkin enimmillään yli 60 %.

Puuteollisuuden liikevaihto kasvoi viime vuonna voimakkaasti (34,9 %) parin heikomman vuoden jälkeen. Vuosina 2016–2018 kasvua oli 9,9–13,5 % vuodessa. Pitkän aikavälin keskiarvo (1,7 %) kääntyi vuonna 2021 positiiviseksi

Teollisuutta palvelevan koneiden ja laitteiden huollon ja asennuksen liikevaihto kasvoi voimakkaasti vuosina 2014–2016 ja 2018–2019. Vuosi 2017 oli selvästi heikompi vuosi. Viime vuonna liikevaihto laski 1,8 %. Alan liikevaihdon muutoksiin vuositason vaikuttaa alueella tehdyt investoinnit. Pitkällä aikavälillä alan liikevaihto on kuitenkin supistunut -5,3 % vuodessa, mikä viittaa asennustyön siirtymiseen osin ulkomaille.

Rakentamisessa liikevaihto kasvoi viidettä vuotta, ja kasvua kertyi 6,0 %. Pitkän ajan kasvu on ollut keskimäärin 3,1 % vuodessa, joskin vuositason vaihtelut ovat olleet suuria, mikä johtuu tehdyistä investoinneista.

Kuljetusalan liikevaihto on vaihdellut vuositason voimakkaasti. Alan liikevaihto kasvoi viime vuonna 10,3 %, mutta vuosi 2020 oli selvästi heikompi (-5,9 %). Viime vuonna kuljetusalan kehitykseen alueella ovat vaikuttaneet vahvasti puutuoteteollisuus ja rakentaminen.

Kaupan alan kehitys on ollut Varkauden seudulla vaisua ja pitkän aikavälin kehitys on Pohjois-Savon seuduista heikoin. Liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos on -0,4 %. Vuonna 2018 liikevaihto nousi useamman heikon vuoden jälkeen, mutta vuonna 2019 liikevaihto lähti jälleen laskuun. Vuonna 2022 liikevaihto kääntyi 4,5 % nousuun. Kaupan alan osuus seudun liikevaihdosta (17 %) on pienempi kuin maakunnassa keskimäärin (28 %).

Yrityspalvelujen liikevaihto kääntyi kasvuun (8,6 %) kolmen heikomman vuoden jälkeen. Alan keskimääräinen vuosikasvu on 1,4 %.

Matkailuklusterin liikevaihto kääntyi kasvuun muiden seutujen tapaan vuonna 2021, kasvua viime vuonna 12,4 %, mutta vuonna 2020 liikevaihto laski jopa 27,7 %. Vuoden 2020 voimakkaan laskun myötä pitkän aikavälin keskimääräinen kasvu on 0,1 % miinuksella.

Energiateknologian liikevaihto laski vuosina 2013–2014 huomattavasti. Sen jälkeen ala on kääntynyt kasvuun, joskin vuonna 2018 liikevaihto laski hieman. Vuonna 2020 kasvua kertyi peräti 21,2 %, mutta vuonna 2021 liikevaihto laski 19,3 %. Vuositason vaihtelut voivat olla merkittäviä mm. suurten tilausten kirjautumisajankohdan vuoksi. Vuoden 2008 liikevaihdon taso ylittyi vuonna 2020 ensimmäistä kertaa.

Sisä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006–2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	1 276	4,6	10,0	0,4	4,0	3,3	25,3
Teollisuus	867	5,4	15,3	-0,4	6,5	2,2	37,4
Elintarviketeollisuus	120	1,0	8,2	-2,5	6,4	3,6	-1,4
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	700	7,1	19,4	0,7	5,7	2,0	52,8
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	50	3,5	-2,8	4,2	-6,0	2,8	0,3
Metalliteollisuus	28	1,1	-2,9	-1,6	20,2	0,8	-2,9
Tukku- ja vähittäiskauppa	190	1,7	5,7	-1,9	2,1	10,5	3,2
Matkailuklusteri	10	-0,1	5,6	2,8	-2,9	-20,7	18,3

Sisä-Savon alueella liikevaihto kasvoi viime vuonna peräti 25,3 % ja saavutti kaikkein korkeimman tason seudun historiassa. Pitkän ajan keskimääräinen kasvu on maakunnan paras (4,6 %).

Teollisuuden liikevaihto kasvoi 37,4 % vuonna 2021. Teollisuuden kasvu on viime vuosina ollut pääsääntöisesti vahvaa. Vuonna 2010 teollisuuden liikevaihto oli 378 milj. €, kun se viime vuonna oli 867 milj. €. Teollisuuden painoarvo aluetaloudelle on merkittävä, ja sen osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta on noin 68 %.

Nopeinta pitkän ajan kasvu Sisä-Savossa on sahatavarassa ja puutuotteissa, keskimäärin 7,1 % vuodessa. Viime vuonna kasvua jopa 52,8 %. Alan liikevaihto lähes kolminkertaistunut 10 vuodessa.

Elintarviketeollisuuden liikevaihto supistui viime vuonna 1,4 %. Alan liikevaihdon volyyymi on

vakiintunut viime vuosien aikana noin 110–120 miljoonaan euroon vuodessa. Metalliteollisuuden liikevaihto laski 2,9 %, mutta vuonna 2019 kasvua oli yli 20 %. Pitkän ajan keskimääräinen kasvu on ollut 1,1 % vuodessa.

Rakentamisen liikevaihto säilyi lähes ennallaan viime vuonna. Rakentamisen volyyymi on viime vuosina ollut vahvaa yksittäisiä vuosia lukuun ottamatta, ja pitkän ajan kasvu on ollut keskimäärin 3,5 % vuodessa.

Kaupan alan liikevaihto on viime vuosina vaihdellen kasvanut ja supistunut. Vuonna 2020 liikevaihto kääntyi nousuun, joka jatkui myös vuonna 2021. Kasvua kertyi viime vuonna 3,2 %. Myös Sisä-Savossa kaupan alan osuus (15 %) seudun liikevaihdosta on Varkauden seudun tavoin pienempi kuin maakunnassa keskimäärin (28 %).

Koillis-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen liikevaihdon keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006–2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	164	-0,7	10,9	-2,4	-6,2	10,8	-24,5
Teollisuus	71	-4,0	23,8	-5,7	4,0	-7,2	18,3
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	55	7,9	8,5	28,4	-5,8	26,3	13,7
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	21	-0,5	-5,6	-5,3	0,1	1,7	19,1
Tukku- ja vähittäiskauppa	83	2,3	1,1	-3,4	2,8	20,1	6,6
Matkailuklusteri	3	-1,8	0,1	26,5	3,7	-32,0	-6,9

Koillis-Savossa kaikkien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto laski 24,5 % vuonna 2021. Seurannassa mukana olevista toimialoista liikevaihto laski vain matkailussa, joten seudun liikevaihdon lasku selittyy seurannan ulkopuolelle jäävien toimialojen kehityksellä.

Seurannan ulkopuolelle jäävien toimialojen kehitystä ja euromääräistä arvoa ei voi johtaa suoraan yllä esitetystä taulukosta, koska seurattut toimialaryhmät ovat osittain päällekkäisiä. Esimerkiksi teollisuuden sekä rakentamisen ja ei-metallisten mineraalituotteiden valmistuksen luokkiin kuuluu päällekkäisiä toimialoja. Myös kuljetuksen ja varastoinnin toimialaryhmässä sekä

matkailuklusterissa on päällekkäisyyksiä. Näin ollen joidenkin toimialojen tiedot tulevat mukaan kahdesti toimialaryhmien tietojen summatessa.

On myös huomioitava, että Koillis-Savo muodostaa pienen talousalueen, joten yhdenkin yrityksen muutokset voivat heijastua seudun lukuihin voimakkaasti. Lisäksi kasvua verrataan edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan. Koillis-Savon liikevaihto kasvoikin vuonna 2020 reilut 10 %. Pitkällä aikavälillä kaikkien toimialojen liikevaihdon kehitys on negatiivinen (-0,7 %).

Matkailun liikevaihto laski viime vuonna 6,9 %. Teollisuuden liikevaihdon trendi on laskeva

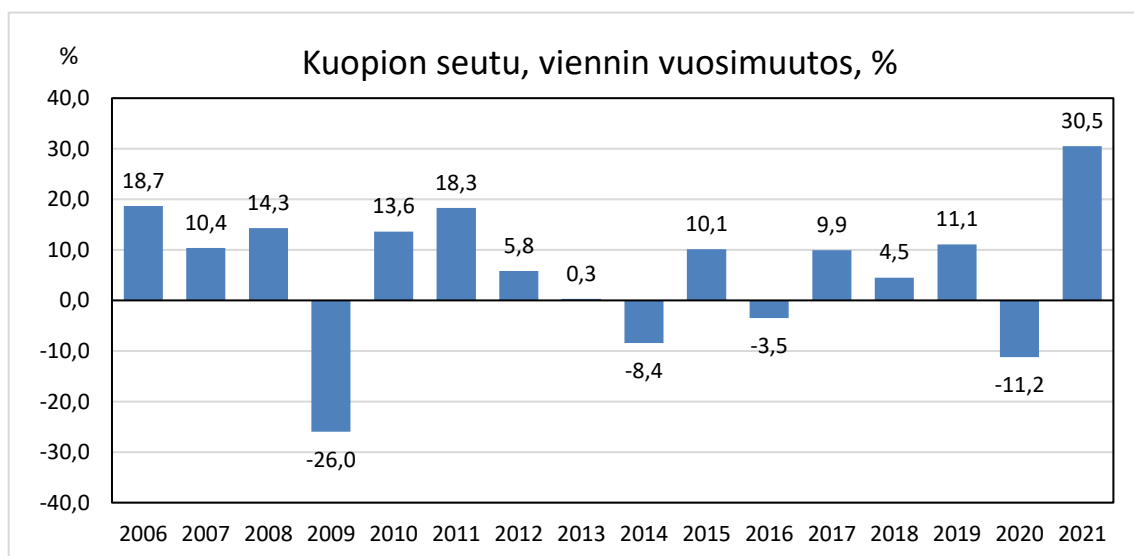
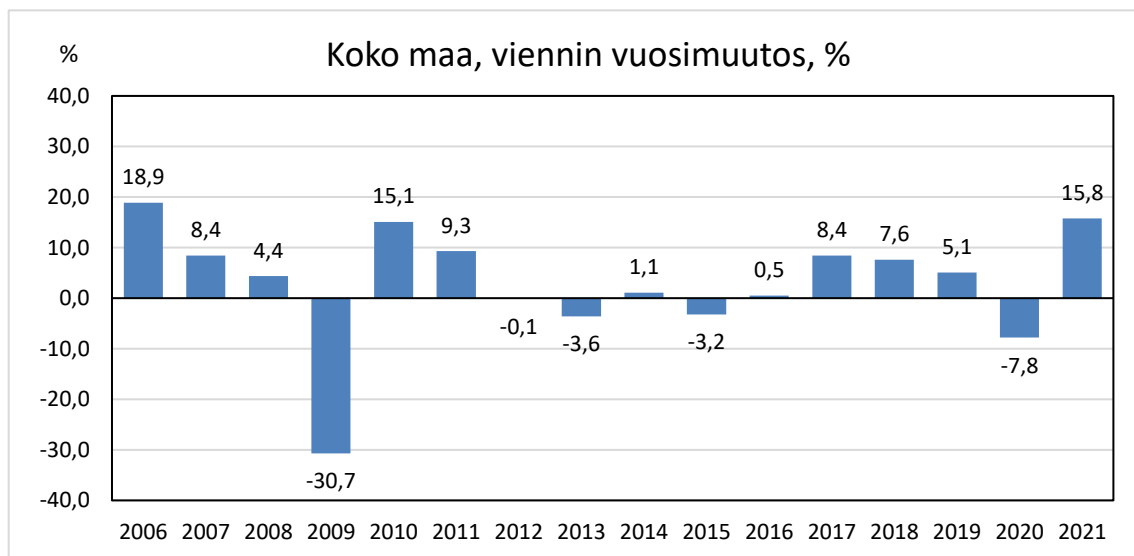
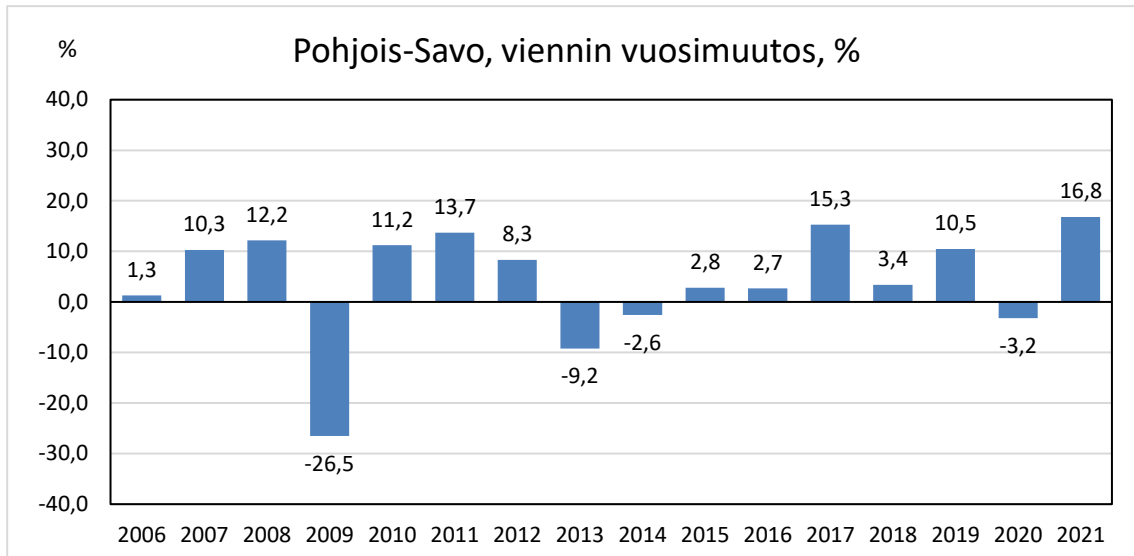
pitkällä aikavälillä. Keskimäärin alan liikevaihto on laskenut 4,0 % vuodessa. Viime vuonna kasvua kertyi kuitenkin 18,3 %

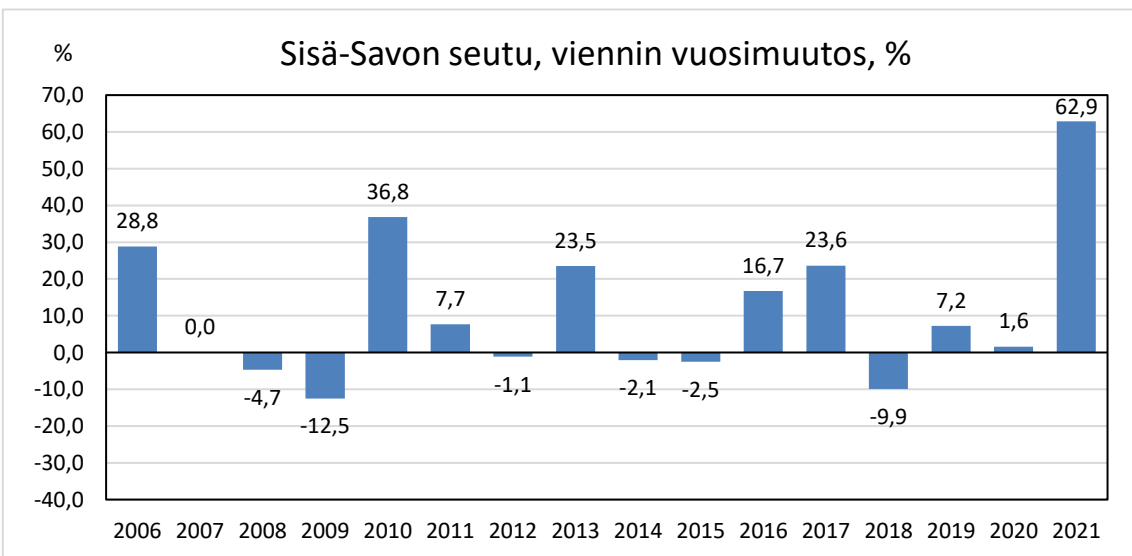
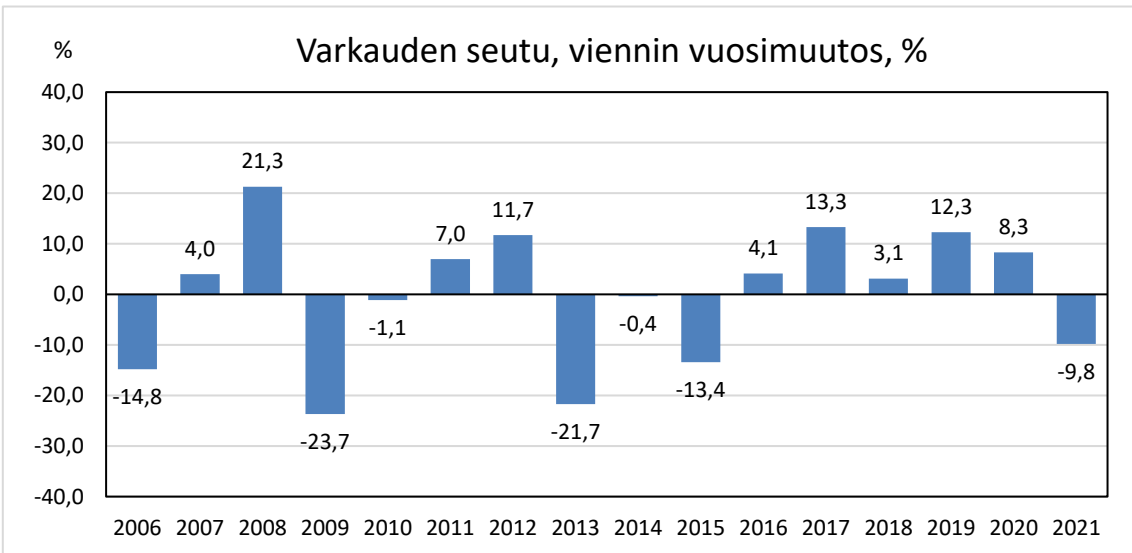
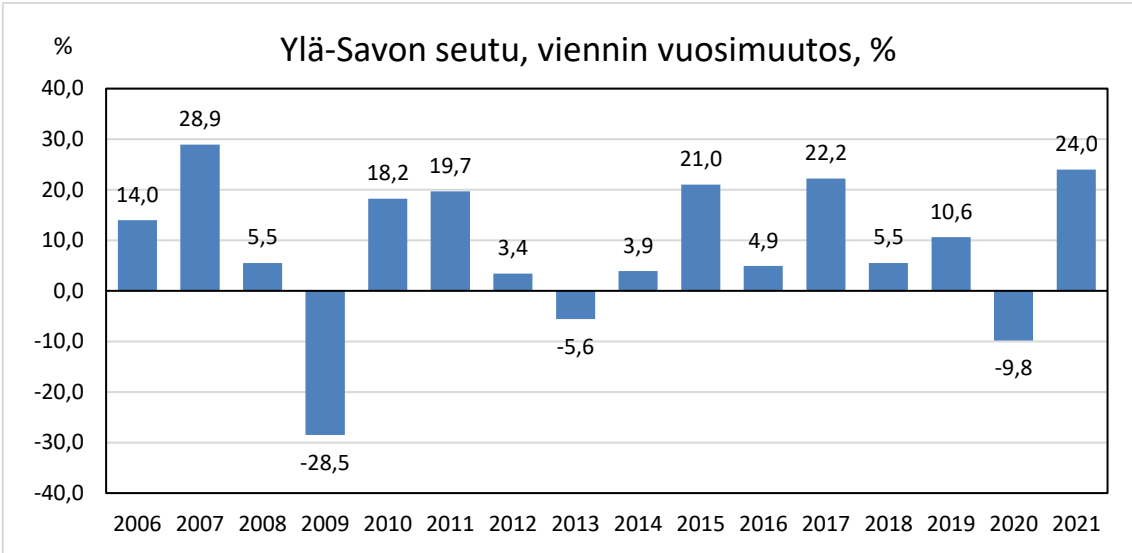
Rakentamisen liikevaihto kasvoi toista vuotta peräkkäin, viime vuonna 13,7 %. Rakentaminen on kehittynyt pitkällä aikavälillä hyvin. Kasvua on ollut keskimäärin 7,9 % vuodessa ja alan liikevaihto on yli kaksinkertaistunut 10 vuodessa. Koillis-Savon rakennusalan yritykset ovat paljolti sidoksissa mm. Kuopion alueen rakentamiseen, joten muutokset Kuopion seudun rakentamisessa näkyvät myös Koillis-Savon tilastoissa.

Kaupan alalla liikevaihto kasvoi 6,6 %, selvästi pitkän aikavälin keskiarvoa paremmin. Kuljetusalalla kasvua oli viime vuonna 19,1 %. Alan vuotuiset muutokset ovat olleet suuria heijastaen teollisuuden ja rakentamisen kehitystä. Pitkällä aikavälillä liikevaihto on laskenut keskimäärin 0,5 % vuodessa.

Tarkastelussa on syytä muistaa, että aluetalouden volyymiltaan Koillis-Savo on pieni, joten vähäisetkin muutokset voivat saada aikaan suuria vuositasen muutoksia.

1.2 Vienti

Vuonna 2021 Pohjois-Savon vienti kasvoi yhteensä 16,8 %. Koko maassa kasvua oli lähes saman verran. Vuonna 2020 vienti heikkeni Pohjois-Savossa 3,2 % ja koko maassa 7,8 %. Seurannassa olevista toimialoista Pohjois-Savon viennin kehitys oli viime vuonna koko maan tasoa heikompi metalliteollisuudessa ja energiateknologiassa.

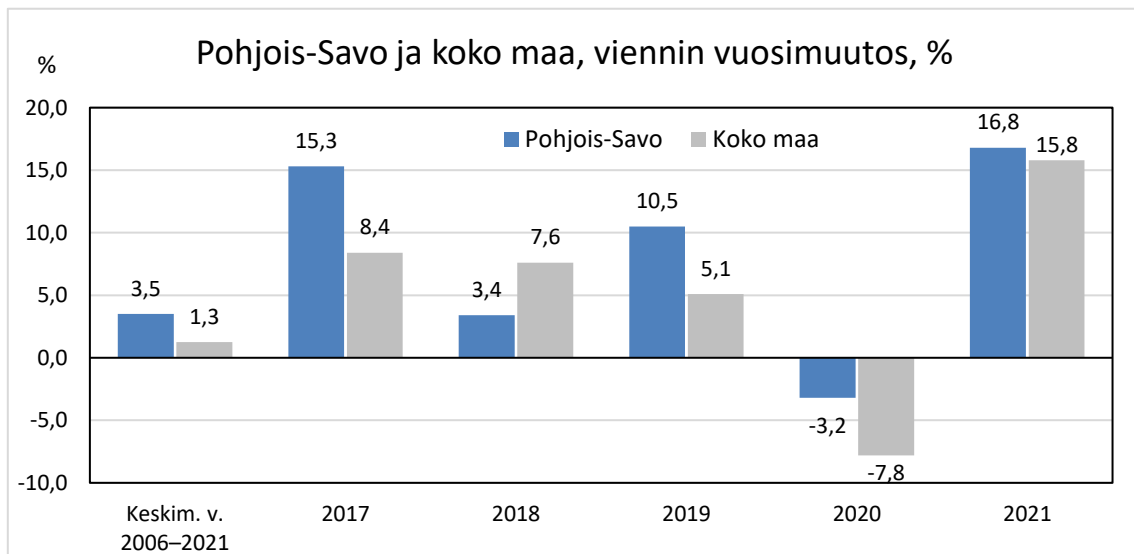
Pohjois-Savon vienti kääntyi kasvuun vuonna 2015 ja koko maassa vuotta myöhemmin. Vuosina 2017 ja 2019 Pohjois-Savon vienti kasvoi erittäin voimakkaasti. Vuonna 2021 vienti kasvoi 368 milj.

€ ja viennin arvo on korkein koko seurantakaudella 2006–2021.

Pitkällä aikavälillä Pohjois-Savon vienti on kasvanut koko maan vientiä paremmin. Vuosina 2006–2021 vuosikasvu on Pohjois-Savossa ollut keskimäärin 3,5 % ja koko maassa 1,3 %. Pohjois-Savon osuus koko maan viennistä on noussut hieman viimeisen seitsemän vuoden aikana. Osuus kohosi 1,9 %:iin vuonna 2021, kun vuonna 2014 osuus oli vielä 1,5 %.

Pohjois-Savon ja koko maan kaikkien toimialojen viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Alue	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006–2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Pohjois-Savo	2 563	3,5	15,3	3,4	10,5	-3,2	16,8
Koko maa	137 121	1,3	8,4	7,6	5,1	-7,8	15,8

Vienti kääntyi selvään kasvuun heikomman vuoden jälkeen

Pohjois-Savon aluetalouden suurimpien toimialojen viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	2 563	3,5	15,3	3,4	10,5	-3,2	16,8
Teollisuus	2 017	3,0	15,8	1,9	9,8	-0,5	16,0
Elintarviketeollisuus	12	-1,3	-0,8	-7,5	-17,2	6,4	1,3
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	582	5,8	18,3	-6,6	4,6	0,7	59,5
Paperin ja paperituott. valm, kustantaminen	281	-2,6	9,9	3,6	-1,8	-16,3	16,5
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	814	4,0	20,9	1,4	15,7	3,8	-3,6
Metalliteollisuus	896	3,9	19,0	2,5	14,6	5,4	-0,5
Muu teollisuus	251	5,6	10,2	9,4	19,0	-8,7	52,5
Lääke- ja terveysteknologia	36	7,5	10,7	18,7	16,0	17,2	25,2
Energiateknologiaklusteri	333	2,6	24,7	-7,1	24,9	22,8	-27,4

Elintarvikkeiden vienti kasvoi maltillisesti vuonna 2021 (+1,3 %). Vuonna 2020 vienti kasvoi 6,4 % mutta sitä edeltävät vuodet olivat heikompia. Tilastossa on todennäköisesti rakenteellinen puute, eikä alueen yritysten kaikki vienti kirjaudu Pohjois-Savoon. Näin ollen elintarviketeollisuuden vuosimuutoksiin tulee suhtautua varauksella. Koko maassa alan vienti kasvoi myös 1,3 %.

Sahatavaran vienti on kasvanut pitkällä aikavälillä seurannassa olevista toimialoista toiseksi eniten (5,8 %). Viime vuonna kasvua kertyi jopa 59,5 %. Myös vuosina 2016–2017 alan vienti kasvoi voimakkaasti, 18–23 % vuodessa. Viennin arvo vuonna 2021 oli noin 582 milj. €, joka on noin 23 % maakunnan kaikkien toimialojen viennin arvosta. Koko maassa alan vienti kasvoi (48,9 %) useamman heikomman vuoden jälkeen. Vuosina 2016–2017 vienti oli kovassa kasvussa myös koko maassa mutta pitkän aikavälin kasvu selvästi Pohjois-Savoa maltillisempaa. Pohjois-Savon osuus koko maan sahatavaran viennistä on kasvanut vuosien saatossa ja vuonna 2021 osuus oli 14,7 %.

Pohjois-Savon sellu- ja paperiteollisuudessa vienti kääntyi kasvuun (16,5 %) parin heikomman vuoden jälkeen. Koko maassa viennin muutos oli lähes samalla tasolla. Pohjois-Savossa alan vienti on supistunut keskimäärin 2,6 %. Koko maassa

pitkän aikavälin kehitys on Pohjois-Savoa parempi, mutta vienti on silti laskenut keskimäärin 0,6 % vuodessa.

Koko metalliteollisuuden viennin volyyymi säilyi lähes ennallaan (-0,5 %) viime vuonna. Koko maassa alan vienti kasvoi puolestaan 9,8 %. Pohjois-Savossa metalliteollisuuden viennin kehitys oli tasaista molemmilla vuosipuoliskoilla, mutta koko maassa viennin kasvu kiihtyi loppuvuotta kohden. Pohjois-Savon metalliteollisuus on ollut viime vuosina vahvassa iskussa. Pitkän ajan kasvu on Pohjois-Savossa 4,0 %, koko maassa vain 0,7 %. Metalliteollisuuden viennin arvo oli Pohjois-Savossa 896 milj. € eli 35 % maakunnan kaikkien toimialojen viennistä.

Metalliteollisuuden viennistä suurin osa syntyy metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitteiden viennistä. Pohjois-Savossa alan viennin lasku oli 3,6 % vuonna 2021, mutta vuosina 2017 ja 2019 vienti kasvoi erittäin voimakkaasti 16–21 % vuodessa. Koneteollisuuden osuus Pohjois-Savon viennistä oli viime vuonna lähes 32 %. Osuus on lähes kaksinkertainen koko maahan verrattuna. Koko maassa alan liikevaihto kääntyi voimakkaaseen 17,3 % kasvuun parin heikomman vuoden jälkeen.

Muussa teollisuudessa (kemian teollisuus) vuosivaihtelut ovat olleet suuria. Viime vuonna vienti kasvoi jopa 52,5 % yhden heikomman vuoden jälkeen. Vuosina 2017–2019 kasvua oli 9–19 %, mutta vuodet 2013–2016 olivat heikkoja vuosia. Koko maassa muun teollisuuden vienti kasvoi myös (24,9 %) yhden heikomman vuoden jälkeen.

Terveysteknologian vienti laski 2010-luvun ensimmäisellä puoliskolla usean vuoden ajan, mutta on nyt viimeiset kuusi vuotta kasvanut voimakkaasti. Viime vuonna kasvua oli 25,2 % ja sitä edellisenä vuotena 17,2 %. Alan vienti on lähes kaksinkertaistunut 10 vuodessa ja on nyt 36 milj. €. Koko maassa alan kehitys on ollut viime vuoden

maltillisempaa. Alan keskimääräinen kasvuvauhti on kova ja seurannassa olevista toimialoista nopein. Pohjois-Savossa kasvua on ollut pitkällä aikavälillä keskimäärin 7,5 % vuodessa ja koko maassa 5,1 %.

Lähinnä Varkauden seudulle keskittyvän energiateknologian vienti heikkeni (-27,4 %) kahden voimakkaan kasvuvuoden jälkeen. Alan vienti on vaihdellut voimakkaasti vuosittain niin Pohjois-Savossa kuin koko maassa. Pitkällä aikavälillä kasvua on kuitenkin kertynyt kohtalaisesti: Pohjois-Savossa keskimäärin 2,6 % vuodessa ja koko maassa 3,3 %. Pohjois-Savon osuus koko maan energiateknologian viennistä oli 11,0 %.

Koko maan suurimpien toimialojen viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006–2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	137 121	1,3	8,4	7,6	5,1	-7,8	15,8
Teollisuus	93 179	1,0	9,0	8,2	5,3	-5,6	14,1
Elintarviketeollisuus	1 508	1,7	3,2	-2,0	11,3	3,1	1,3
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	3 949	1,8	12,1	-0,9	-3,0	-8,5	48,9
Paperin ja paperituott. valm, kustantaminen	20 364	-0,6	3,7	8,1	-3,9	-17,8	16,1
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	25 518	2,7	11,2	8,8	0,9	-0,5	17,3
Metalliteollisuus	48 856	0,7	9,9	7,5	9,9	2,2	9,8
Muu teollisuus	14 009	4,0	13,5	14,9	4,1	-15,6	24,9
Lääke- ja terveysteknologia	2 443	5,1	2,8	1,8	4,1	-3,6	1,4
Energiateknologiaklusteri	3 007	3,3	11,9	16,1	22,8	11,8	2,9

Vienti kasvoi Varkauden seutua lukuun ottamatta

Yritysten kaikkien toimialojen viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) seuduittain v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Alue	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006–2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kuopion seutu	874	4,1	9,9	4,5	11,1	-11,2	30,5
Ylä-Savon seutu	652	6,7	22,2	5,5	10,6	-9,8	24,0
Varkauden seutu	649	0,1	13,3	3,1	12,3	8,3	-9,8
Sisä-Savon seutu	367	7,8	23,6	-9,9	7,2	1,6	62,9
Pohjois-Savo	2 563	3,5	15,3	3,4	10,5	-3,2	16,8
Koko maa	137 121	1,3	8,4	7,6	5,1	-7,8	15,8

Vienti kasvoi vuonna 2021 voimakkaasti kaikilla seuduilla Varkauden seutua lukuun ottamatta. Sisä-Savon seudulla vienti kasvoi eniten 62,9 %. Kuopion seudulla kasvu oli 30,5 % ja Ylä-Savossa 24,0 %. Koillis-Savosta tietoja ei saada seututasolla seudun pienen koon vuoksi. Varkauden seudulla viennin kehitys hiipui (-9,8 %) usean kasvuvuoden jälkeen. Varkauden seutua lukuun ottamatta vienti kasvoi kaikilla seuduilla enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Viime vuonna Pohjois-Savon viennistä 34 % syntyi Kuopion seudulla, 25 % Ylä-Savossa, 25 % Varkauden seudulla ja 14 % Sisä-Savossa. Kehityksen seurauksena Kuopion asema vahvistui vientitilastoissa, Ylä-Savon osuus säilyi lähes ennallaan ja Sisä-Savon osuus nousi noin 14 %:iin.

Kuopion seudun viennin arvo oli viime vuonna maakunnan seuduista korkein 874 milj. € vahvan viime vuoden seurauksena. Kuopion seudun vienti kasvoi vahvasti vuosina 2017–2019, mutta vuosi 2020 oli heikompi. Pitkän aikavälin kasvu on 4,1 % eli aavistuksen parempi kuin maakunnassa keskimäärin (3,5 %).

Pitkällä ajanjaksolla Ylä-Savo on vahvistanut asemaansa vientivetoisena seutuna, sillä se on kaksinkertaistanut vientinsä 10 vuodessa. Ylä-Savon viennin volyymi oli 652 milj. € vuonna 2021. Vuosina 2006–2021 viennin keskimääräinen vuosikasvu on Pohjois-Savon seuduista toiseksi voimakkainta Ylä-Savossa (6,7 %).

Vuonna 2021 vienti nousi eniten Sisä-Savossa, jopa 62,9 % saavuttaen alueen uuden huipputason. Viennin volyymi oli 367 milj. €. Volyymi on kaksinkertaistunut 10 vuodessa. Viennin pitkän aikavälin kasvu (7,8 %) on korkein seutujen välisessä vertailussa.

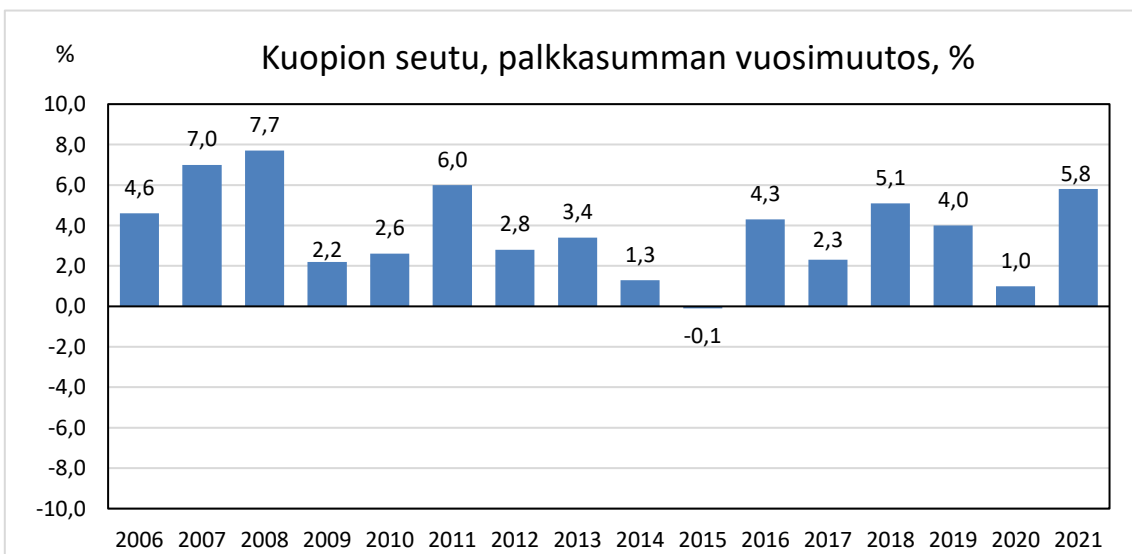
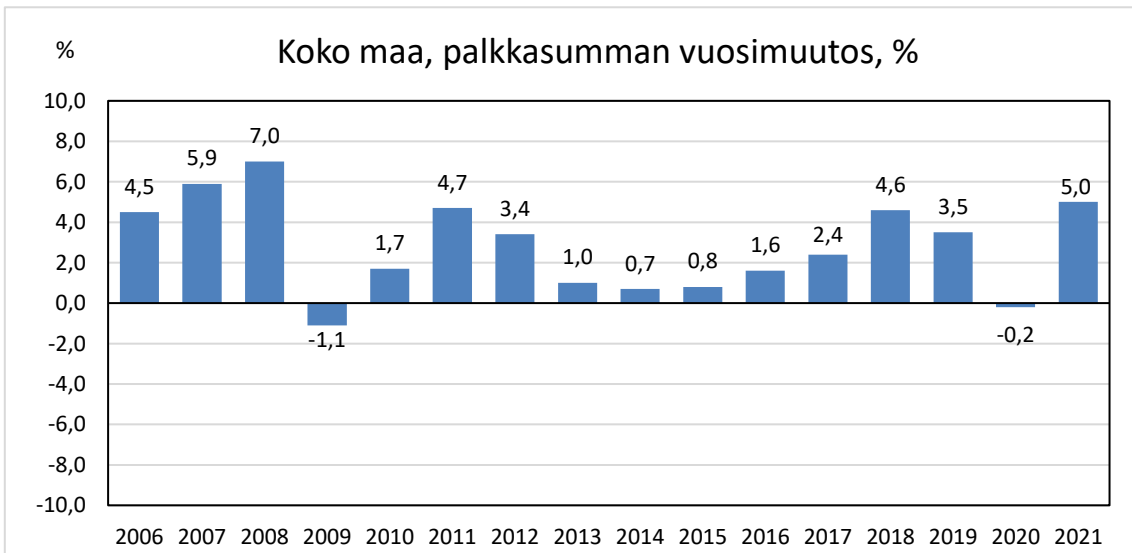
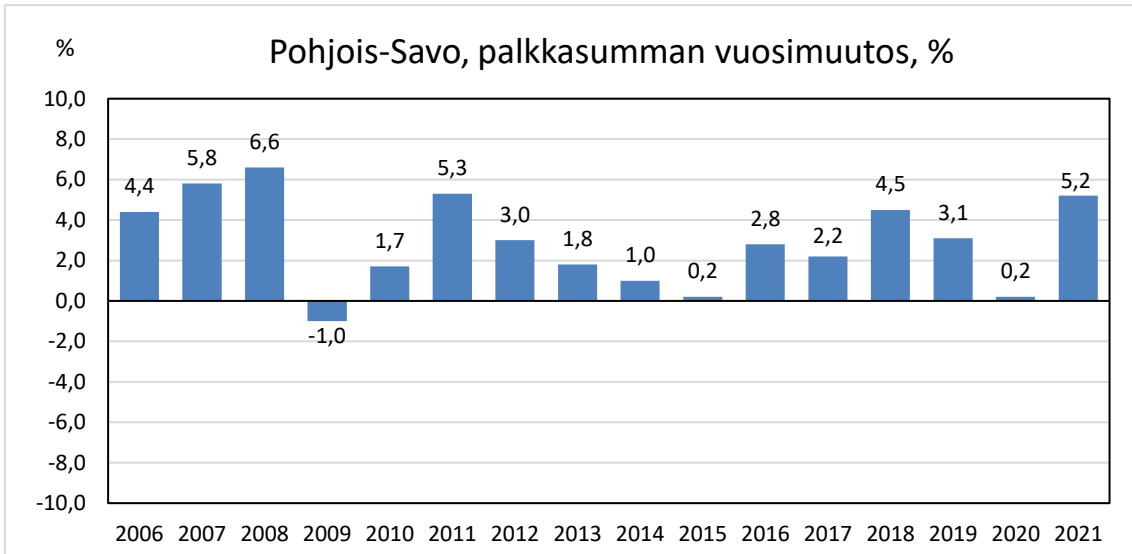
Varkauden seutu nousi vuonna 2020 viennin arvoltaan suurimmaksi seuduksi, mutta Kuopio palasi ykköspaikalle vuonna 2021. Ylä-Savo on saavuttanut viennin volyymiltaan Varkauden seutua vuosien saatossa. Teollisuuden viennissä Varkauden teollisuuden viennin volyymi on kuitenkin korkein 595 milj. €. Kuopion seudun teollisuuden viennin volyymi on 560 milj. € ja Ylä-Savon 530 milj. €

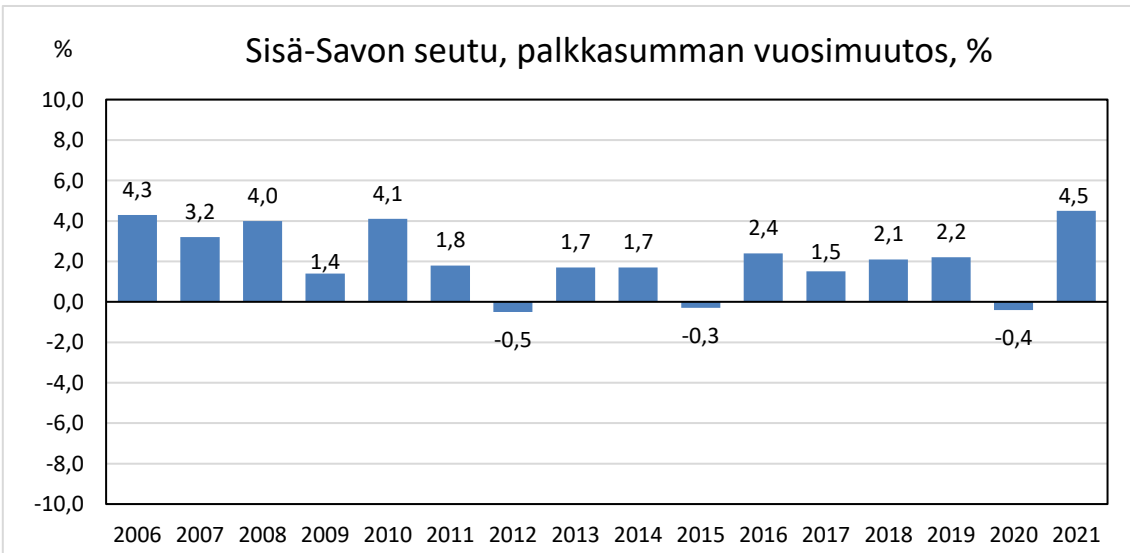
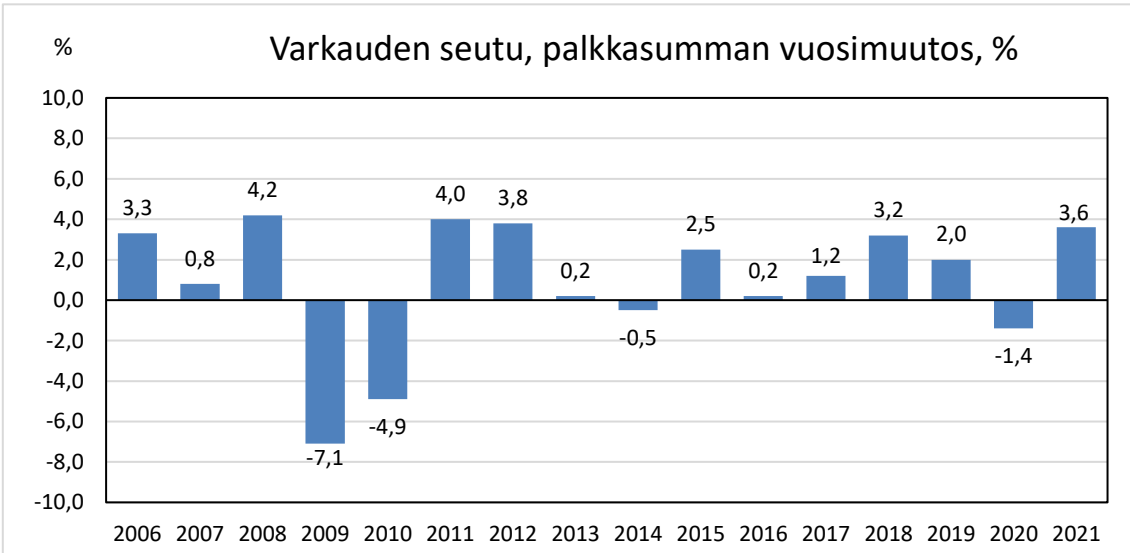
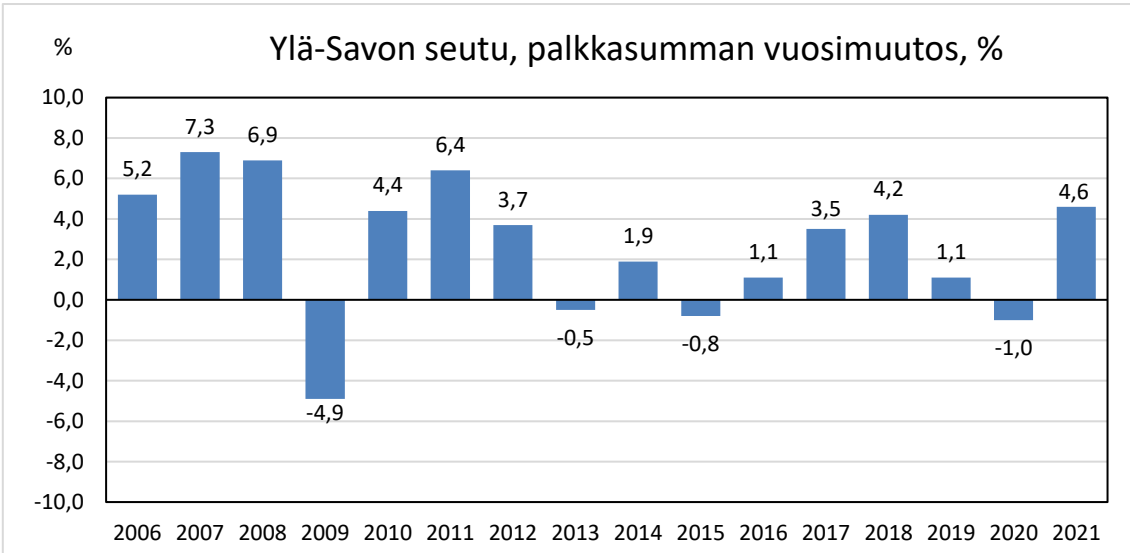
Seuduittain vientitietoja ei saada tarkalla toimialajaolla. Kuopion seudulla teollisuuden vienti kasvoi voimakkaasti, jopa 33,3 %. Ylä-Savossa teollisuuden kasvu oli 23,9 %. Koko maakunnan tasolla teollisuuden viennin kasvu (16,0 %) oli voimakasta kolmen seudun vahvan kehityksen seurauksena.

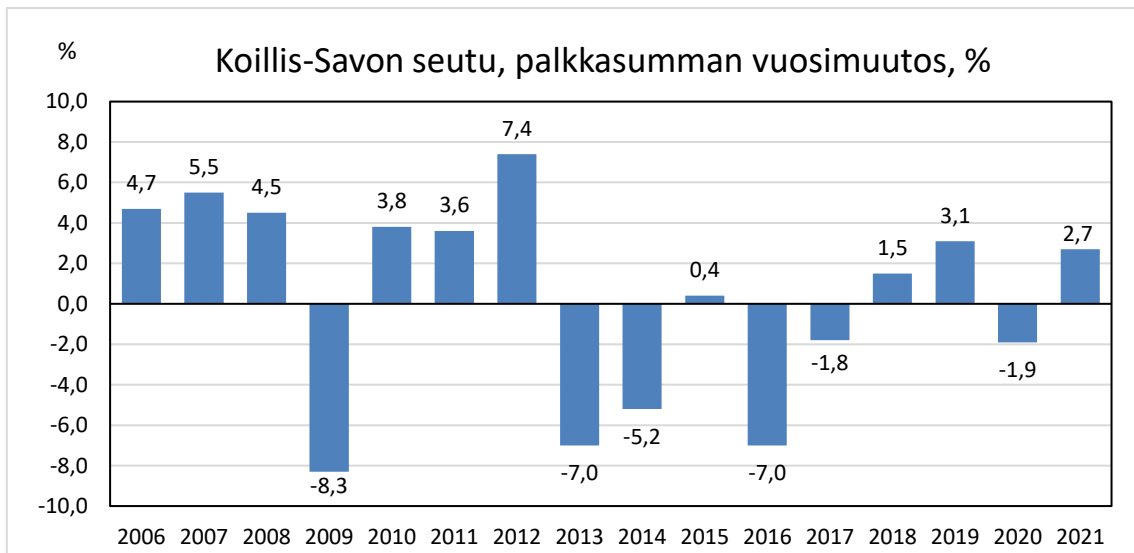
Vuonna 2021 maakunnan metalliteollisuuden vienti laski kokonaisuudessaan 0,5 %. Kuopion seudulla metalliteollisuuden vienti nousi jopa 41,6 %. Ylä-Savossa metalliteollisuuden vienti kääntyi nousuun ja viennin arvo nousi 25,5 % yhden heikomman vuoden jälkeen. Ylä-Savon metalliteollisuudella on takana vahvoja kasvun vuosia. Vuosina 2015–2019 vuosittainen kasvu vaihteli 10–31 % välillä. Metalliteollisuuden osuus koko Ylä-Savon viennistä oli viime vuonna noin 60 %. Varkauden seudulla metalliteollisuuden viennin arvo laski 21,6 %. Tämän suhteen on huomioitava, että vuodet 2019–2020 olivat vahvan kasvun vuosia. Energiateknologiassa kehitys on ollut samansuuntainen. Vuonna 2021 laskua tuli 28,1 %, mutta kaksi aiempaa vuotta olivat kasvun vuosia.

Kuopiossa terveysteknologian vienti jatkoi viime vuonna vahvaa kasvua kuudetta vuotta. Alan vienti lisääntyi vuoden takaisesta 25,1 %.

1.3 Palkkasumma

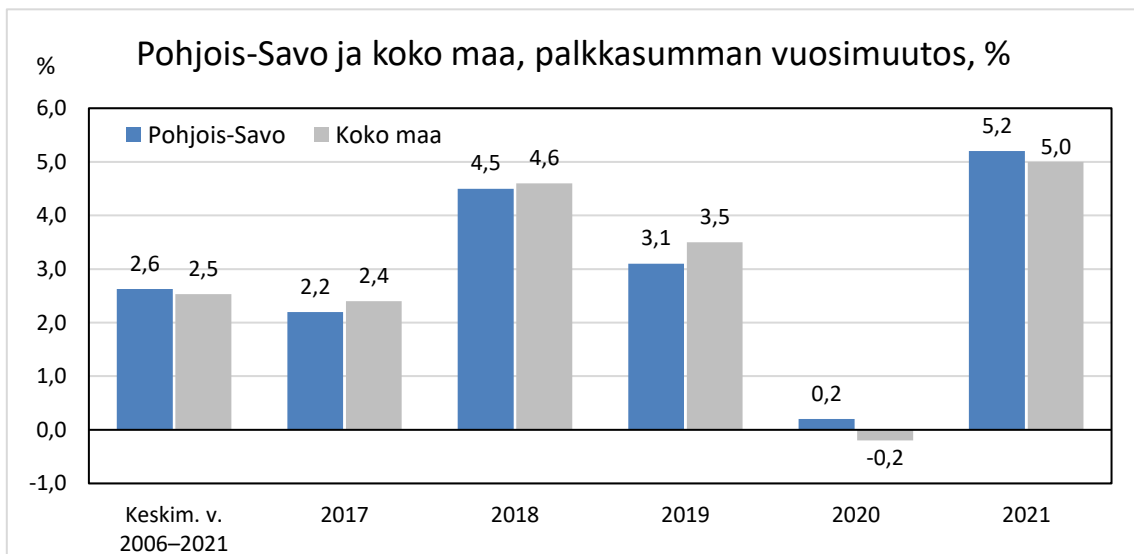

Pohjois-Savon ja koko maan kaikkien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Alue	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006–2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Pohjois-Savo	3 606	2,6	2,2	4,5	3,1	0,2	5,2
Koko maa	94 678	2,5	2,4	4,6	3,5	-0,2	5,0

Vuonna 2021 palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa 5,2 %, ja koko maassa palkkasummakehitys oli samalla tasolla. Palkkasumma heijastaa työllisyystilannetta, ja vuoden 2020 kehitys oli selvästi heikompaa koronan seurauksena. Pitkällä aikavälillä

palkkasumma on kasvanut Pohjois-Savossa ja koko maassa samaa tahtia, keskimäärin 2,5 % vuodessa.

Sekä Pohjois-Savossa että koko maassa palkkasumma kasvoi viime vuonna tasaisesti molemmilla puoliskolla.

Palkkasumma palasi kasvu-uralle

Pohjois-Savon aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	3 606	2,6	2,2	4,5	3,1	0,2	5,2
Teollisuus	556	1,0	3,4	5,4	3,6	-1,6	4,3
Kaivostoiminta ja louhinta	11	2,6	3,7	10,3	4,0	3,2	-6,3
Elintarviketeollisuus	58	1,9	0,1	3,4	4,7	3,0	5,7
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	70	0,0	5,6	4,9	2,4	1,0	4,1
Paperin ja paperituott. valm, kustantaminen	33	-4,9	-0,5	3,4	-1,8	-9,2	3,7
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	232	2,8	5,9	9,0	4,7	-3,0	5,1
Metalliteollisuus	281	2,9	6,1	8,8	5,2	-1,2	5,0
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	39	5,0	7,9	10,3	7,8	7,7	10,7
Kulkuneuvojen valmistus	12	0,2	1,6	1,7	7,7	8,0	-12,3
Muu teollisuus	52	0,8	-1,8	-2,4	0,4	-3,2	6,0
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	36	-0,5	-0,8	1,0	1,1	-7,6	-1,7
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	178	1,6	1,4	1,2	1,7	-5,3	4,1
Tietojenkäsittelypalvelu	86	4,1	5,9	5,6	8,3	2,9	10,2
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott.valm.	359	4,5	4,8	7,0	1,8	1,0	9,3
Tukku- ja vähittäiskauppa	325	2,6	0,4	4,9	3,3	-0,4	4,8
Yrityspalvelut	257	3,3	3,2	4,5	4,7	4,0	3,9
Matkailuklusteri	100	1,6	0,5	5,1	4,3	-16,1	3,9
Lääke- ja terveysteknologia	37	2,2	6,0	4,5	8,4	6,6	11,0
Energiateknologiaklusteri	90	3,3	4,2	10,1	5,4	-0,9	3,6
Terveys- ja sosiaalipalvelut (yks.)	188	5,5	3,7	8,1	6,7	6,4	9,4
Terveys- ja sosiaalipalvelut (julk.)	568	1,8	-0,5	2,1	1,3	0,1	2,8

Palkkasumma koheni viime vuonna koko maassa kaikilla toimialoilla. Pohjois-Savossa palkkasumma kasvoi kolmea toimialaa lukuun ottamatta.

Teollisuuden palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa koko maata nopeammin 2015–2019. Vuonna 2020 palkkasumma laski koko maassa ja Pohjois-Savossa lähes saman verran. Viime vuonna kasvua kertyi maakunnassa 4,3 % ja koko maassa 4,8 %. Keskimääräinen vuosikasvu on Pohjois-Savossa 1,0 % ja koko maassa 0,6 %.

Metalliteollisuuden palkkasumma kääntyi viime vuonna uudestaan kasvuun (5,0 %), ja kasvu oli

suurempaa kuin alan liikevaihto- ja vientikehitys. Pitkällä aikavälillä kasvua on ollut 2,9 % vuodessa. Metalliteollisuuden palkkasumma (281 milj. €) on hieman yli puolet koko teollisuuden palkkasummasta. Koko maassa metalliteollisuuden palkkasumma koheni 5,5 %, kun pitkän ajan kasvu on 0,8 %.

Mekaanisen puuteollisuuden palkkasumma kasvoi (4,1 %) selvästi pitkän ajan keskiarvoa enemmän (0,0 %). Koko maassa palkkasumma kasvoi vielä voimakkaammin 7,4 %. Sellu- ja paperiteollisuuden palkkasummakehitys on ollut heikkoa pari vuotta, mutta viime vuonna kasvua

kertyi 3,7 %. Pitkällä aikavälillä palkkasumma on Pohjois-Savossa laskenut keskimäärin 4,9 % vuodessa. Koko maassa palkkasumma kasvoi viime vuonna 1,4 %. Myös koko maassa palkkasumman trendi on ollut laskeva, ja pitkällä aikavälillä laskua on ollut keskimäärin 2,3 % vuodessa.

Volyymiltaan pienellä sähkötekniikan alalla palkkasumma on kasvanut Pohjois-Savossa hyvin jo viitenä vuotena peräkkäin. Vuonna 2021 kasvua oli jopa 10,7 % ja pitkän ajan kasvu on keskimäärin 5,0 % vuodessa. Koko maassa palkkasumma koheni 7,9 % ja mutta pitkän ajan kehitys on 0,6 % miinuksella.

Muun teollisuuden alalla palkkasumman kehitys on ollut viime vuosina vaihtelevaa. Vuonna 2021 palkkasumma kasvoi 6,0 %. Pitkän aikavälin kasvu on keskimäärin 0,8 % vuodessa. Koko maassa muun teollisuuden palkkasumma on kasvanut pitkällä aikavälillä keskimäärin 1,0 % vuodessa. Viime vuonna kasvua oli 5,9 %.

Elintarviketeollisuuden palkkasumma jatkoi kasvua viidettä vuotta peräkkäin useamman heikon vuoden jälkeen. Viime vuonna kasvu oli 5,7 %. Koko maassa kasvua kertyi 4,3 %.

Energiatekniikan klusterissa palkkasumman kehitys hidastui hieman vuonna 2020, mutta palasi lievälle kasvu-uralle (3,6 %) vuonna 2021. Alan heikompi vienti- ja liikevaihtokehitys ei ole heijastunut ainakaan työllisyyteen. Työllisyyskehitys alalla onkin ollut useamman vuoden suotuisa. Koko maassa kasvua oli 4,1 %. Pitkän aikavälin kasvu on Pohjois-Savossa 3,3 % ja koko maassa 1,8 % vuodessa.

Kaivannaistoiminnan palkkasumma laski 6,3 % useamman kasvuvuoden jälkeen. Alan pitkän ajan kasvu on 2,6 % vuodessa. Koko maassa kasvua oli 3,1 % ja pitkän ajan kasvu on 5,3 % vuodessa.

Kuljetusalalla palkkasumma kääntyi kasvuun (4,1 %) yhden heikomman vuoden jälkeen. Myös alan

liikevaihto kääntyi viime vuonna nousuun heikomman vuoden jälkeen. Koko maassa palkkasumma kasvoi maltillisemmin (2,2 %).

Tietojenkäsittelypalveluiden palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa edelleen hyvin, jopa 10,2 %, ja koko maassakin kasvua oli 8,2 %. Palkkasumma on Pohjois-Savossa kasvanut keskimäärin 4,1 % vuodessa ja koko maassa jopa 5,5 % vuodessa.

Rakentamisen palkkasumma kasvoi voimakkaasti parin maltillisemmän vuoden jälkeen. Viime vuonna kasvua oli 9,3 % ja pitkän aikavälin kasvu on 4,5 %. Koko maassa rakennusalan kasvu oli maltillisempaa, ja palkkasumma kasvoi 3,2 %.

Kaupan alan palkkasumma koheni huomattavasti verrattuna vuoteen 2020 ja pitkän ajan keskiarvoon. Viime vuonna kasvua oli 4,8 % kun pitkän ajan keskiarvo on 2,6 %. Koko maassa palkkasumma koheni viime vuonna 5,0 %.

Palkkasummankin osalta korona vaikutti toimialoista rajuihin matkailuun. Matkailussa oli koronaa ennen useampi vuosi hyvää kasvua. Vuonna 2020 matkailun palkkasumma romahti Pohjois-Savossa ja koko maassa 16,1 %. Viime vuonna tilanne koheni hieman ja kasvua kertyi Pohjois-Savossa 3,9 % ja koko maassa 1,6 %.

Terveysteknologian palkkasumman kehitys jatkoi Pohjois-Savossa viidettä vuotta vahvaa nousua. Viime vuonna kasvua oli jopa 11,0 % ja koko maassa 7,8 %. Koko maan pitkän ajan kasvu (3,5 %) on kuitenkin Pohjois-Savoa (2,2 %) parempi.

Nopeinta palkkasumman kasvu on vuosina 2006–2021 ollut yksityisissä terveys- ja sosiaalipalveluissa, 5,5 % vuodessa. Julkisella puolella vuosikasvu on ollut 1,8 %. Viime vuonna yksityisten sote-palveluiden palkkasumman kasvu oli 9,4 %. Koko maassa kasvua oli 8,3 %. Julkisten sote-palveluiden palkkasumma kasvoi Pohjois-Savossa 2,8 % ja Koko maassa 4,2 %.

Koko maan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	94 678	2,5	2,4	4,6	3,5	-0,2	5,0
Teollisuus	14 977	0,6	1,6	3,9	2,3	-1,4	4,8
Kaivostoiminta ja louhinta	298	5,3	3,4	5,9	3,7	1,5	3,1
Elintarviketeollisuus	1 527	1,7	2,1	2,1	0,7	1,6	4,3
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	979	-0,3	3,3	2,9	0,4	-4,1	7,4
Paperin ja paperituott. valm, kustantaminen	1 399	-2,3	-1,6	2,0	0,2	-2,8	1,4
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	4 725	1,6	3,2	5,5	3,0	-1,8	4,7
Metalliteollisuus	7 582	0,8	1,1	5,5	3,0	-2,0	5,5
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	2 113	-0,6	-6,7	4,4	1,7	-0,8	7,9
Kulkuneuvojen valmistus	706	1,1	5,8	9,6	7,0	-6,2	3,7
Muu teollisuus	1 835	1,0	2,3	2,6	2,4	0,4	5,9
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	826	1,7	5,4	3,0	3,1	0,5	3,1
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	6 227	0,7	0,8	3,8	1,2	-6,8	2,2
Tietojenkäsittelypalvelu	4 375	5,5	7,3	9,9	8,4	5,8	8,2
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	7 780	3,6	7,4	6,4	2,2	0,8	3,2
Tukku- ja vähittäiskauppa	9 656	2,3	1,3	3,2	2,3	-0,6	5,0
Yrityspalvelut	9 658	4,0	4,9	5,9	4,2	2,2	6,5
Matkailuklusteri	2 095	1,8	5,3	6,0	3,4	-16,1	1,6
Lääke- ja terveysteknologia	618	3,5	5,6	3,1	4,9	3,2	7,8
Energiateknologiaklusteri	862	1,8	1,2	4,1	5,7	2,0	4,1
Terveys- ja sosiaalipalvelut (yks.)	4 424	5,9	2,9	6,4	7,7	4,0	8,3
Terveys- ja sosiaalipalvelut (julk.)	5 191	3,1	0,1	5,4	4,4	2,6	4,2

Yritysten kaikkien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) seuduittain v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Alue	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kuopion seutu	2 302	3,4	2,3	5,1	4,0	1,0	5,8
Ylä-Savon seutu	574	2,3	3,5	4,2	1,1	-1,0	4,6
Varkauden seutu	432	0,7	1,2	3,2	2,0	-1,4	3,6
Sisä-Savon seutu	200	1,8	1,5	2,1	2,2	-0,4	4,5
Koillis-Savon seutu	91	0,0	-1,8	1,5	3,1	-1,9	2,7
Pohjois-Savo	3 606	2,6	2,2	4,5	3,1	0,2	5,2
Koko maa	94 678	2,5	2,4	4,6	3,5	-0,2	5,0

Kuopion seudulla palkkasumma on kasvanut hieman koko maata ja muita Pohjois-Savon seutuja nopeammin pitkän aikavälin seurantajakson aikana. Viime vuonna Kuopion seudun palkkasumma kasvoi 5,8 %, mikä oli Pohjois-Savon seuduista eniten.

Ylä-Savossa palkkasumman pitkän aikavälin kasvu on lähellä maakunnan ja koko maan tasoa. Sisä-Savossa sekä etenkin Varkauden seudulla ja Koillis-

Savossa pitkän aikavälin kasvu jää selvästi maakunnan ja koko maan tasoa heikommaksi.

Vuonna 2020 palkkasumma laski lähes kaikilla seuduilla, mutta viime vuonna palattiin kasvu-uralle. Ylä-Savon ja Sisä-Savon seuduilla palkkasumma kasvoi viime vuonna samassa suhteessa 4,5–4,6 %. Varkaudessa kasvua oli 3,6 % ja Koillis-Savossa 2,7 %.

Kuopion seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	2 302	3,4	2,3	5,1	4,0	1,0	5,8
Teollisuus	173	1,7	0,6	3,1	3,8	0,1	5,7
Elintarviketeollisuus	21	1,7	-4,1	5,2	7,8	4,1	10,1
Muu teollisuus	32	1,5	-0,4	-1,8	1,3	-3,6	6,3
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	14	-1,8	11,7	9,2	0,1	6,6	6,1
Paperin ja paperituott. valm, kustantaminen	15	0,4	0,7	2,2	-2,9	-0,3	0,1
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	263	5,0	4,4	8,6	3,4	1,6	10,0
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	40	2,6	1,6	10,1	2,4	0,2	6,7
Metalliteollisuus	66	3,6	1,9	9,7	6,4	3,6	7,7
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	21	9,4	7,6	9,1	15,8	13,7	9,2
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	12	3,2	-2,1	-7,1	-0,4	-16,7	0,4
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	112	2,1	2,4	1,2	4,0	-6,1	3,1
Tietojenkäsittelypalvelu	81	4,3	5,5	5,6	8,9	2,6	10,5
Tukku- ja vähittäiskauppa	213	3,3	1,2	5,6	5,0	-0,1	4,9
Yrityspalvelut	188	4,0	4,7	7,8	5,7	5,3	5,1
Matkailuklusteri	68	2,0	0,8	5,8	6,2	-16,7	4,6
Lääke- ja terveysteknologia	37	2,3	6,9	4,8	8,4	6,8	11,1
Energiateknologiaklusteri	14	2,5	1,4	7,9	10,6	2,6	-0,8
Terveys- ja sosiaalipalvelut	495	3,1	0,1	4,4	3,3	0,9	4,2

Kuopion seudulla palkkasumma kasvoi viime vuonna 5,8 %. Pitkän ajan keskimääräinen vuosikasvu on 3,4 %. Vuosi 2020 oli selvästi maltillisempi. Tätä edeltävinä vuosina kasvu oli päässyt jälleen hyvälle urille vuosien 2014–2015 heikomman kehityksen jälkeen. Vuosina 2014–2015 palkkasumman kasvua heikensivät puuteollisuuden ja elintarviketeollisuuden palkkasummien suuret menetykset. Kuopion seudun osuus koko maakunnan palkkasummasta on 64 %.

Puutuoteteollisuudessa palkkasumman kasvu jatkui vahvana toista vuotta peräkkäin. Viime vuonna kasvua kertyi 6,1 %. Pitkän aikavälin kasvu on kuitenkin negatiivinen (-1,8 %) toimipaikkojen lakkauttamisen myötä. Vuonna 2014 palkkasumma kutistui 43 %.

Rakentaminen on ollut Kuopion seudulla vahvaa viime vuosina, mikä näkyy myös palkkasumman kehityksessä. Pitkän ajan kasvu on 5,0 %. Palkkasumman kasvu alkoi jo hidastua, mutta se palasi voimakkaaseen kasvuun vuonna 2021 (10,0 %)

Elintarviketeollisuuden palkkasumma jatkoi viime vuonna hyvää kasvua neljättä vuotta peräkkäin useamman heikon vuoden jälkeen. Kasvua oli 10,1 %. Metalliteollisuudessa palkkasumma on ollut kasvussa jo useamman vuoden ajan, ja viime vuonna kasvua kertyi edelleen 7,7 %.

Tietojenkäsittelypalveluiden palkkasumma on kehittynyt viime vuosina hyvin ja vuonna 2021 kasvu oli 10,5 %. Keskimääräinen vuosikasvu on 4,3 %. Myös yrityspalveluiden palkkasumma on viime vuosina kasvanut vahvasti. Viime vuonna kasvua oli 5,1 % ja pitkän aikavälin kasvu on 4,0 %.

Kaupan alan palkkasumma palasi kasvu-uralle koronavuoden jälkeen. Vuonna 2021 kasvu oli 4,9 %.

Melko pienen sähköteknisen valmistuksen palkkasumman kasvu on ollut voimakasta, viime vuonna 9,2 %. Pitkällä aikavälillä alan keskimääräinen vuosikasvu on seurattavien toimialojen nopein 9,4 % vuodessa.

Matkailussa palkkasumman kasvu hiipui vuonna 2020 koronan vuoksi, mutta on palaamassa kasvu-uralle. Viime vuonna palkkasumma kasvoi 4,6 %.

Kuopion seudun matkailun palkkasumman osuus koko maakunnan matkailusta on noin 68 %. Osuus on lähes sama kuin liikevaihdossa.

Suurin prosentuaalinen palkkasumman kasvu vuonna 2021 oli terveysteknologian alalla. Terveysteknologiassa alan piristyminen on heijastunut palkkasummaan. Kasvua kertyi viime vuonna 11,1 %, kun pitkän ajan keskimääräinen kasvu on 2,3 %. Sosiaali- ja terveystalouden palkkasumma kasvoi 4,2 %, kun pitkällä aikavälillä kasvua on ollut keskimäärin 3,1 % vuodessa.

Ylä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	574	2,3	3,5	4,2	1,1	-1,0	4,6
Teollisuus	155	2,7	9,1	8,6	3,6	-3,7	4,1
Elintarviketeollisuus	26	1,7	2,0	1,7	1,5	5,0	3,9
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	13	-2,2	-3,5	1,9	-0,7	-2,9	-13,1
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	41	3,2	9,9	4,2	-3,5	0,7	8,0
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	86	4,6	14,3	12,3	7,3	-8,1	8,4
Metalliteollisuus	104	4,6	13,6	11,6	6,2	-5,9	7,0
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	35	1,6	-0,7	5,8	0,5	-3,4	4,6
Tukku- ja vähittäiskauppa	55	2,2	0,3	4,8	-0,7	-2,1	5,5
Yrityspalvelut	32	1,8	-1,9	0,7	3,5	3,1	0,7
Matkailuklusteri	15	1,6	-1,8	1,3	1,0	-10,8	0,4
Terveys- ja sosiaalipalvelut	108	1,3	0,5	0,3	1,6	1,2	5,4

Ylä-Savossa palkkasumma kääntyi vuonna 2020 lievään laskuun neljän vuoden kasvun jälkeen. Vuosina 2017–2018 palkkasumma kasvoi pitkän ajan kasvuvauhtia (2,3 %) nopeammin. Viime vuonna palkkasumma kasvoi 4,6 %.

Teollisuuden osuus Ylä-Savon kaikkien toimialojen palkkasummasta on 27 %. Vuonna 2020 teollisuuden palkkasumma kutistui 3,7 %, mutta palasi kasvuun vuonna 2021 (4,1 %).

Metalliteollisuus on Ylä-Savon seudun yritystoiminnan ydin. Ala on kasvanut vahvasti viime vuosina, poikkeuksena vuosi 2020, jolloin palkkasumma heikkeni 5,9 %. Viime vuonna

kasvua kertyi kuitenkin 7,0 %. Vuosina 2017–2018 kasvu oli yli 11 % vuodessa. Pitkän aikavälin kasvu on seudun seurannassa olevista toimialoista korkein, keskimäärin 4,6 % vuodessa. Metalliteollisuuden palkkasummasta suurin osa muodostuu koneiden ja laitteiden valmistuksessa, jossa palkkasumma kasvoi viime vuonna 8,4 %.

Elintarviketeollisuuden palkkasumma väheni vuosina 2015–2016, mutta on tämän jälkeen kasvanut, vuosina 2020–2021 noin 4–5 %. Puutuoteteollisuuden palkkasumma laski kolmatta vuotta peräkkäin. Viime vuonna laskua oli 13,1 %. Alan pitkän aikavälin trendi on laskeva, ja keskimääräinen vuosimuutos on 2,2 %

miinuksella. Alan liikevaihdon voimakas kasvu ei ole heijastunut työllisyyden kehitykseen.

Rakentaminen on ollut vahvaa Ylä-Savon seudulla muun muassa teollisten investointien seurauksena. Vuonna 2019 palkkasumma kääntyi kuitenkin kolmen vuoden voimakkaan kasvun jälkeen 3,5 % laskuun. Vuonna 2020 rakentamisen palkkasumma kasvoi kuitenkin jälleen 0,7 % ja viime vuonna jo 8,0 %. Kuljetuksessa palkkasumman kasvu pitkällä aikavälillä on ollut maltillista (1,6 %), mutta viime vuonna kasvua kertyi 4,6 % yhden heikomman vuoden jälkeen.

Kaupan alalla palkkasumma kasvoi (5,5 %) kahden heikon vuoden jälkeen. Pitkän aikavälin kasvu on keskimäärin 2,2 % vuodessa.

Yrityspalveluissa palkkasumman kasvu on ollut maltillista ja viime vuonna palkkasumma säilyi lähes ennallaan. Pitkän aikavälin kasvu on 1,8 %. Matkailussa palkkasumma säilyi lähes ennallaan heikon koronavuoden 2020 jälkeen.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden palkkasumma kasvoi viime vuonna 5,4 %, mutta laskua oli vuosina 2012–2013 ja 2015–2016. Keskimääräinen vuosikasvu on ollut 1,3 %. Alan palkkasumman arvo on samaa luokkaa kuin Ylä-Savon poikkeuksellisen vahvan metalliteollisuuden.

Varkauden seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	432	0,7	1,2	3,2	2,0	-1,4	3,6
Teollisuus	158	-0,6	1,5	6,3	3,2	-1,6	2,7
Puutuote- ja huonekaluteollisuus	15	1,5	7,0	8,2	6,8	2,5	10,4
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	32	2,9	4,3	-0,8	-1,3	-2,5	6,1
Metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitt. valm.	97	1,9	2,6	7,0	3,7	0,9	2,2
Metalliteollisuus	102	1,5	2,6	6,9	3,6	1,0	2,0
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolt.	20	-5,2	-2,6	3,7	2,9	-0,6	-5,0
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	17	0,0	3,1	-2,4	-3,3	-6,4	7,7
Tukku- ja vähittäiskauppa	34	0,4	-1,7	2,2	1,0	-1,9	2,1
Yrityspalvelut	25	1,6	4,0	-5,8	-1,8	-1,2	1,2
Matkailuklusteri	10	0,3	3,4	7,6	2,0	-17,4	5,0
Energiateknologiaklusteri	80	3,4	3,4	8,3	4,6	-2,0	4,5
Terveys- ja sosiaalipalvelut	68	1,6	-0,6	1,7	1,8	4,0	4,4

Varkauden seudulla kaikkien toimialojen palkkasumma kasvoi viime vuonna 3,6 %. Seurannassa olevista toimialoista laskua oli vain koneiden ja laitteiden korjauspalveluissa.

Teollisuuden palkkasumma kääntyi viime vuonna maltilliseen 2,7 % nousuun yhden heikomman vuoden jälkeen. Teollisuuden osuus koko seudun palkkasummasta oli 37 %.

Metalliteollisuudessa palkkasumman kasvu oli 2,0 %, kun keskimääräinen vuosikasvu on 1,5 %. Valtaosa metalliteollisuuden palkkasummasta muodostuu metallin, metallituotteiden, koneiden ja laitteiden valmistuksessa, jossa palkkasumma kasvoi 2,2 %. Suuri osa metallituotteiden ja koneiden valmistuksesta kuuluu puolestaan energiateknologiaklusteriin.

Energiateknologiaklusterin palkkasumma kääntyi laskuun vuonna 2020, mutta viime vuonna kasvua oli 4,5 % heikosta liikevaihtokehityksestä huolimatta. Kasvu on pitkällä aikavälillä ollut seudun paras 3,4 % vuodessa.

Mekaanisen puutuoteteollisuuden palkkasumma kasvoi seudulla toimialoista eniten, 10,4 %. Viime vuosien hyvästä kehityksestä huolimatta alan pitkän aikavälin kasvu on vain 1,5 % vuodessa, koska palkkasumma laski voimakkaasti vuosina 2009 ja 2013.

Huolto- ja asennuspalveluiden palkkasumma laski viime vuonna 5,0 %. Alan pitkän aikavälin kasvu on 5,2 % miinuksella vuosien 2007–2010 rajun laskun vuoksi.

Kuljetuksessa palkkasumma kääntyi 7,7 % kasvuun kolmen laskuvuoden jälkeen. Vuonna 2020 palkkasumman lasku oli 6,4 %. Alan pitkän aikavälin trendi on 0,0 %.

Kaupan alalla palkkasumma kasvoi 2,1 % yhden vuoden laskun jälkeen. Alan keskimääräinen kasvu (0,4 %) jää huomattavasti alan koko maakunnan keskimääräisen kasvun (2,6 %) alle. Myös yrityspalveluissa kehitys on ollut koko maakuntaa heikompaa. Pohjois-Savossa yrityspalveluiden palkkasumma kasvoi viime vuonna viidettä vuotta peräkkäin, mutta Varkauden seudulla palkkasumma laski vuosina 2018–2020. Vuonna 2021 palkkasumma kasvoi maltillisesti (1,2 %).

Matkailualan palkkasumma heikkeni vuonna 2020 voimakkaasti, mutta vuonna 2021 kasvua oli jo 5,0 %. Alan palkkasumman keskimääräinen kasvuvauhti on 0,3 % vuodessa. Sosiaali- ja terveystalouden palkkasumma on kasvanut vuosina 2006–2021 keskimäärin 1,6 % vuodessa. Viime vuonna kasvua oli 4,4 %.

Sisä-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006–2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	200	1,8	1,5	2,1	2,2	-0,4	4,5
Teollisuus	49	1,7	1,4	3,0	3,2	0,1	4,7
Elintarviketeollisuus	11	3,0	1,4	5,3	8,6	-2,3	2,0
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	13	1,5	-0,5	5,2	-4,4	-2,2	5,5
Metalliteollisuus	7	0,6	-6,2	0,0	6,3	2,3	0,6
Tukku- ja vähittäiskauppa	16	2,0	-2,6	4,1	-0,5	4,7	6,0
Matkailuklusteri	4	-0,9	-2,3	4,0	-2,3	-17,8	2,6
Terveys- ja sosiaalipalvelut	56	2,3	5,2	3,5	-0,8	5,6	3,7

Sisä-Savossa palkkasumman kasvu on pitkällä aikavälillä ollut 1,8 % vuodessa. Vuonna 2021 palkkasumma kasvoi 4,5 %. Vuonna 2020 palkkasumma säilyi lähes ennallaan.

Viime vuosina palkkasumman kasvua on kiihdyttänyt elintarviketeollisuus 3,0 %:n keskimääräisellä vuosikasvulla. Vuonna 2020 alan palkkasumma laski 2,3 %, mutta vuonna 2021 palasi kasvu-uralle (2,0 %).

Metalliteollisuudessa keskimääräinen kasvu on 0,6 %. Palkkasummassa on ollut kohtalaisen suuria nousuja ja laskuja vuosittain. Viime vuonna alan palkkasumma kasvoi 0,6 %,

Rakentamisen palkkasumma on kehittynyt vauhdilla 2019–2020, mutta vuosina 2016 ja 2018 alan palkkasumma kasvoi hyvin. Viime vuonna palkkasumma nousi 5,5 %, kun pitkän aikavälin kasvu on 1,5 %.

Kaupan alan palkkasumma kasvoi viime vuonna Sisä-Savossa seurannassa olevista toimialoista eniten (6,0 %), mikä on selvästi alan keskimääräistä vuosikasvua enemmän.

Matkailun palkkasumman pitkän ajan kasvu on Sisä-Savossa negatiivinen. Palkkasumma on

heikentynyt keskimäärin 0,9 % vuodessa. Viime vuonna alan palkkasumma kasvoi 2,6 % kahden selvästi heikomman vuoden jälkeen. Sosiaali- ja terveyspalveluiden palkkasumma kasvoi selvästi toisena vuonna peräkkäin, viime vuonna 3,7 %.

Koillis-Savon seutukunnan aluetalouden suurimpien toimialojen palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2017–2021

Toimiala	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15 v)	2017	2018	2019	2020	2021
Kaikki toimialat	91	0,0	-1,8	1,5	3,1	-1,9	2,7
Teollisuus	17	-3,2	5,0	-2,7	6,7	-12,7	7,5
Rakentaminen + ei-metall. mineraalituott. valm.	12	7,6	4,4	21,5	9,1	4,3	14,8
Kuljetus ja varastointi sekä posti- ja teleliikenne sekä kustannust.	4	-1,2	-11,8	-12,1	-4,4	1,6	10,8
Tukku- ja vähittäiskauppa	6	1,8	-1,3	-3,2	10,1	10,1	7,1
Matkailuklusteri	2	0,3	0,1	1,1	-0,6	-21,4	1,2
Terveys- ja sosiaalipalvelut	28	1,2	-2,7	-1,4	0,2	-0,7	4,6

Koillis-Savossa palkkasumman arvo nousi viime vuonna 2,7 %. Kasvua oli kaikilla toimialoilla.

Eniten palkkasumma kasvoi viime vuonna rakentamisessa, jossa kasvua oli jopa 14,8 %. Alan palkkasumman kasvuvauhti on Koillis-Savossa ollut kova, keskimäärin 7,6 % vuodessa. Seurantajakson 2006–2021 aikana rakentamisen palkkasumma on laskenut vain yhtenä vuonna Koillis-Savossa.

Kuljetuksen alan palkkasumma kasvoi viime vuonna 10,8 % On kuitenkin huomioitava, että alan palkkasumma supistui vuosina 2016–2019 rajusti, ja palkkasumma on yli puolittunut vuoden 2015 tasosta. Alan pitkän aikavälin vuosimuutos on miinuksella 1,2 %.

Teollisuudessa palkkasumma palasi kasvu-uralle yhden heikon vuoden jälkeen, mutta pitkän aikavälin trendi on laskeva. Keskimäärin palkkasumma on pienentynyt 3,2 % vuodessa.

Matkailussa palkkasumma koheni 1,2 %. Edeltävinä vuosina kasvu on jäänyt melko vaimeaksi, ja alan pitkän aikavälin vuosikasvu on 0,3 %. Koronavuonna 2020 laskua oli jopa 21,4 %.

Kaupan alalla palkkasumman kehitys oli useita vuosia laskusuuntainen, mutta on kasvanut nyt voimakkaasti kolme vuotta. Viime vuonna kasvua kertyi 7,1 %. Terveysalalla palkkasumma kasvoi selvästi viime vuosia rajummin (4,6 %). Pitkällä aikavälillä palkkasumma on kuitenkin kasvanut keskimäärin 1,2 % vuodessa.

Liikevaihdon, palkkasumman ja viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) v. 2006–2021 sekä vuosimuutokset (%) v. 2006–2021

Alue	Milj. € v. 2021	Keskim. v. 2006– 2021 (15v)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liikevaihto																		
Kuopion seutu	8 100	3,3	6,3	10,7	11,8	-14,1	5,1	5,9	4,6	2,1	-0,7	1,9	3,9	3,7	6,1	6,7	-0,3	8,8
Ylä-Savon seutu	2 819	3,0	6,0	12,9	8,1	-18,7	10,5	11,1	1,7	-1,5	2,3	1,1	3,6	8,0	4,6	3,3	-4,9	9,7
Varkauden seutu	2 197	0,1	-2,7	8,5	9,6	-23,1	0,3	1,2	3,1	-9,7	-0,1	1,3	1,5	4,6	3,6	2,7	2,9	0,7
Sisä-Savon seutu	1 276	4,6	11,0	7,1	1,1	-9,6	11,1	3,1	2,6	11,4	3,5	-0,1	4,8	10,0	0,4	4,0	3,3	25,3
Koillis-Savon seutu	164	-0,7	5,5	9,6	1,4	-21,6	6,2	9,4	15,9	-5,6	0,6	1,1	-6,4	10,9	-2,4	-6,2	10,8	-24,5
Pohjois-Savo	14 553	2,7	4,3	10,4	9,1	-17,0	5,9	6,5	3,7	-0,2	0,2	1,5	3,3	5,3	4,8	4,9	-0,3	8,4
Koko maa	489 236	2,1	10,6	8,2	6,4	-16,2	9,3	7,8	1,7	-2,1	-0,1	-0,9	2,3	6,0	5,5	2,9	-4,2	10,6
Vienti																		
Kuopion seutu	874	4,1	18,7	10,4	14,3	-26,0	13,6	18,3	5,8	0,3	-8,4	10,1	-3,5	9,9	4,5	11,1	-11,2	30,5
Ylä-Savon seutu	652	6,7	14,0	28,9	5,5	-28,5	18,2	19,7	3,4	-5,6	3,9	21,0	4,9	22,2	5,5	10,6	-9,8	24,0
Varkauden seutu	649	0,1	-14,8	4,0	21,3	-23,7	-1,1	7,0	11,7	-21,7	-0,4	-13,4	4,1	13,3	3,1	12,3	8,3	-9,8
Sisä-Savon seutu	367	7,8	28,8	0,0	-4,7	-12,5	36,8	7,7	-1,1	23,5	-2,1	-2,5	16,7	23,6	-9,9	7,2	1,6	62,9
Pohjois-Savo	2 563	3,5	1,3	10,3	12,2	-26,5	11,2	13,7	8,3	-9,2	-2,6	2,8	2,7	15,3	3,4	10,5	-3,2	16,8
Koko maa	137 121	1,3	18,9	8,4	4,4	-30,7	15,1	9,3	-0,1	-3,6	1,1	-3,2	0,5	8,4	7,6	5,1	-7,8	15,8
Palkkasumma																		
Kuopion seutu	2 302	3,4	4,6	7,0	7,7	2,2	2,6	6,0	2,8	3,4	1,3	-0,1	4,3	2,3	5,1	4,0	1,0	5,8
Ylä-Savon seutu	574	2,3	5,2	7,3	6,9	-4,9	4,4	6,4	3,7	-0,5	1,9	-0,8	1,1	3,5	4,2	1,1	-1,0	4,6
Varkauden seutu	432	0,7	3,3	0,8	4,2	-7,1	-4,9	4,0	3,8	0,2	-0,5	2,5	0,2	1,2	3,2	2,0	-1,4	3,6
Sisä-Savon seutu	200	1,8	4,3	3,2	4,0	1,4	4,1	1,8	-0,5	1,7	1,7	-0,3	2,4	1,5	2,1	2,2	-0,4	4,5
Koillis-Savon seutu	91	0,0	4,7	5,5	4,5	-8,3	3,8	3,6	7,4	-7,0	-5,2	0,4	-7,0	-1,8	1,5	3,1	-1,9	2,7
Pohjois-Savo	3 606	2,6	4,4	5,8	6,6	-1,0	1,7	5,3	3,0	1,8	1,0	0,2	2,8	2,2	4,5	3,1	0,2	5,2
Koko maa	94 678	2,5	4,5	5,9	7,0	-1,1	1,7	4,7	3,4	1,0	0,7	0,8	1,6	2,4	4,6	3,5	-0,2	5,0

2 Työvoimavarat ja työllisyys

Pohjois-Savossa oli maaliskuun 2022 lopussa 10 900 työtöntä työnhakijaa, mikä on 2 600 työtöntä vähemmän kuin vuosi sitten vastaavana ajankohtana. Työttömien työnhakijoiden määrä Pohjois-Savossa on vuosittain tasaisesti laskenut poikkeusvuotta 2020 lukuun ottamatta ja on nyt koronaa edeltävän vuoden 2019 alapuolella. Maakunnan työttömien osuus työvoimasta (9,7 %) pysytteli koko korona-ajan koko maan keskiarvon alapuolella. Viimeisten kuukausien aikana työttömyysaste on kuitenkin noussut aavistuksen koko maan keskiarvon yläpuolelle. Työttömien osuus työvoimasta on kuitenkin 2,3 %-yksikköä alhaisempi kuin vuosi sitten vastaavaan aikaan.

Työttömien määrään vaikuttaa se, että tällä hetkellä työvoiman kysyntä on erittäin vilkasta. Avoimia työpaikkoja Pohjois-Savon TE-toimistossa oli vuoden 2021 aikana yhteensä yli 40 000, mikä on 40 % edellistä vuotta enemmän. Maaliskuussa 2022 uusia avoimia työpaikkoja TE-toimistoon ilmoitettiin 5 700. Vuoden 2021 aikana Pohjois-Savon yrityksistä 51 % oli kokenut rekrytointiongelmia, mikä kuvastaa sitä, että osaavan työvoiman saatavuudessa on edelleen haasteita. Vastavuoroisesti Ukrainan sodan vaikutukset yrityksiin saattavat hidastaa työllisyyskehitystä lähitulevaisuudessa.

Pohjois-Savon työllisyysaste vuonna 2021 oli 70,9 % (vuosikeskiarvo). Miesten työllisyysaste oli 70,5 % ja naisten 71,3 %. Pohjois-Savossa on muusta maasta poiketen naisten työllisyysaste ollut vuodesta 2015 lähtien miehiä korkeampi.

Lomautettuna Pohjois-Savossa oli maaliskuun lopussa noin 1 000 henkilöä, mikä on yli puolet vähemmän kuin vuosi sitten. Lomautettujen määrä vastaa ennen koronaa olleiden vuosien tasoa. Lomautetuista miehiä on 82 %, mikä kuvastaa sitä, että lomautukset kohdistuvat miesvaltaisille aloille teollisuuteen. Valtaosa lomautetuista on rakennus-, korjaus ja valmistustyöntekijöitä (42 %) ja toiseksi eniten on prosessi- ja kuljetustyöntekijöitä (15 %) ja seuraavaksi eniten palvelu- ja myyntityöntekijöitä (10 %).

Työttömistä työnhakijoista miehiä on 6 875 (63 %) ja naisia 4 031 (37 %). Työttömien miesten määrä on laskenut vuodentakaisesta 19 % ja työttömien naisten määrä 20 %.

Ammattiryhmittäin tarkasteltuna suurin työttömien ryhmä on rakennus-, korjaus-, ja valmistustyöntekijöiden ryhmä (2 210) työtöntä, mutta lähes yhtä suuri ryhmä on ammatteihin luokittelemattomien ryhmä, missä on 2 200 työtöntä ja kolmanneksi suurin ryhmä on palvelu- ja myyntityöntekijöiden ammattiryhmä, missä on 1 800 työtöntä.

Työttömien ikä painottuu yli 50-vuotiaisiin (43 % työttömistä), heitä oli maaliskuun lopussa 4 635. Määrä on kuitenkin 15 % vähemmän kuin vuosi sitten. Työttömiä nuoria, alle 25-vuotiaita, on noin 1 200 (11 % työttömistä) ja parhaassa työiässä olevia 25–49-vuotiaita työttömiä on reilu 5 000 (46 % työttömistä).

Työttömien ikä korreloi myös pitkäaikaistyöttömyyden kanssa. Pitkäaikaistyöttömiä oli 4 520 (3/2022), mikä on 6 % vähemmän kuin vuosi sitten. Pitkäaikaistyöttömyys kääntyi loivaan laskuun kevään aikana lähes kaikissa Pohjois-Savon kunnissa. Myös yli kaksi vuotta työttömänä olleiden määrä (2 700 työtöntä) laski ensimmäisen kerran vuoden 2019 jälkeen. Pitkäaikaistyöttömien sukupuolijakauma on lähes sama kuin työttömyyden yleensä, pitkäaikaistyöttömistä 64 % on miehiä ja loput 35 % naisia.

Nuorten työttömien määrä on peräti 27 % alhaisempi kuin vuosi sitten. Nuorten työttömyysjaksot on myös pystytty pitämään kohtuullisen lyhyinä, sillä nuorten työttömyyksistä 62,2 % päättyi tammi–maaliskuussa ennen kolmen kuukauden työttömyyttä.

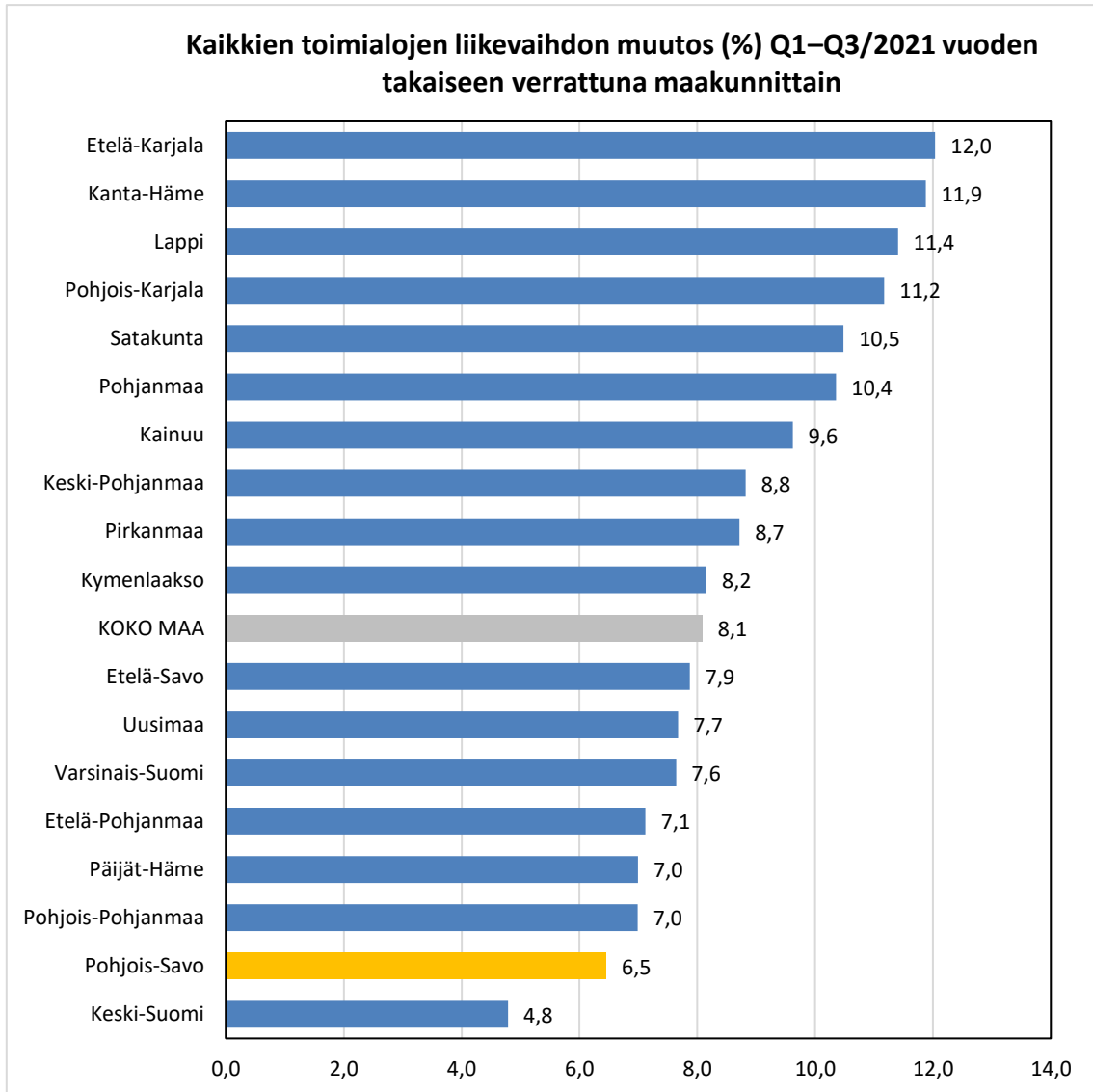
Vieraskielisiä työttömiä oli maaliskuun lopussa 687. Vieraskielisten työttömien määrä nousi koronakriisin aikana. Määrä on kuitenkin laskenut alkuvuodesta 2021 lähtien, mutta on edelleen vuoden 2019 yläpuolella.

Väestö, työttömyys, työvoima ja muuttoliike v. 2000–2020

<u>Pohjois-Savo</u>	<u>Väkiluku</u>	<u>Luonnollinen väestönlisäys</u>	<u>Kokonaisnettomuutto</u>	<u>Työttömyysaste % (TEM)</u>	<u>Työttömät, lkm (TEM)</u>	<u>- muutos edellisestä vuodesta</u>	<u>- muutos % vuodessa</u>	<u>Työllisyysaste % (TK, työvoimatutkimus)</u>	<u>Työvoima (TK, työvoimatutkimus)</u>	<u>Työllinen työvoima (TK, työvoimatutkimus)</u>	<u>Koko maa</u>	<u>Työttömyysaste % (TEM)</u>	<u>Työttömyysaste % (TK, työvoimatutkimus)</u>	<u>Työllisyysaste % (TK työvoimatutkimus)</u>
2000	259 639	-186	-1 581	16,0	18 827	-1 059	-5,3					12,8		
2001	258 664	-32	-957	15,3	18 016	-811	-4,3					12,0		
2002	257 728	-383	-568	14,0	16 439	-1 577	-8,8					11,5		
2003	257 079	-293	-351	13,4	15 603	-836	-5,1					11,3		
2004	256 740	-64	-285	13,2	15 319	-284	-1,8					11,3		
2005	255 683	-136	-942	12,6	14 667	-652	-4,3					10,8		
2006	255 094	-193	-406	11,5	13 384	-1 283	-8,7					9,7		
2007	254 367	-444	-284	10,4	11 926	-1 458	-10,9					8,5		
2008	253 899	-262	-246	9,8	11 310	-616	-5,2					8,0		
2009	253 605	-207	-98	12,5	14 474	3 164	28,0					10,3		
2010	253 337	-255	-25	11,8	13 724	-750	-5,2					10,1		
2011	253 472	-279	406	10,8	12 446	-1 278	-9,3	62,6	115 000	103 000		9,4	8,0	67,6
2012	253 524	-492	534	11,0	12 612	166	1,3	64,4	114 000	105 000		9,8	7,9	68,1
2013	253 643	-436	563	12,1	13 946	1 334	10,6	66,8	116 000	107 000		11,3	8,3	67,7
2014	253 585	-617	565	12,7	14 707	761	5,5	67,2	118 000	108 000		12,4	8,7	67,6
2015	253 239	-652	284	14,0	16 135	1 428	9,7	65,0	114 000	103 000		13,4	9,4	67,1
2016	252 815	-757	336	13,4	15 471	-664	-4,1	66,2	114 000	103 000		13,2	8,9	67,9
2017	251 570	-905	-304	12,0	13 759	-1 712	-11,1	67,1	114 000	104 000		11,5	8,7	68,7
2018	250 414	-945	-196	10,4	11 903	-1 856	-13,5	67,5	113 000	104 000		9,7	7,5	70,8
2019	249 003	-1 115	-262	9,8	11 116	-787	-6,6	68,8	113 000	105 000		9,2	6,8	71,6
2020	248 265	-1 108	386	13,0	14 655	3 539	31,8	69,1	112 000	104 000		13,0	7,7	70,7
2021	248 363	-1 179		10,9	12 241	-2 414	-16,5	70,9	119 000	109 000		11,4	7,7	72,3

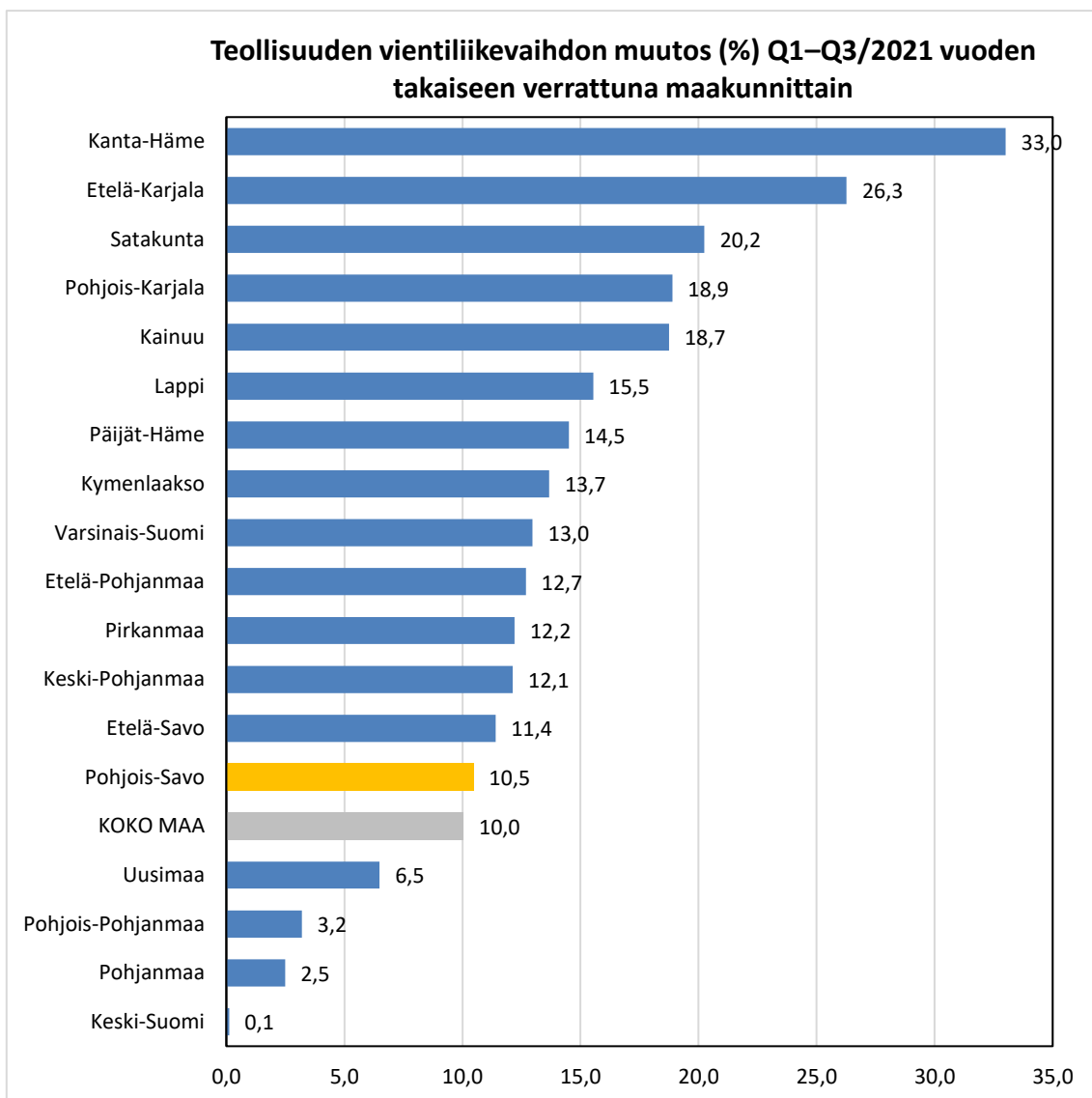
3 Pohjois-Savon kehityskuva

3.1 Maakuntien vertailu 1–9/2021

Liikevaihdon kehityskuvioissa maakunnat on järjestetty vuoden 2021 tammi-syyskuun muutoksen mukaan, sillä TEM:n valtakunnalliset vertailutiedot eivät vielä ulotu koko vuodelle 2021.

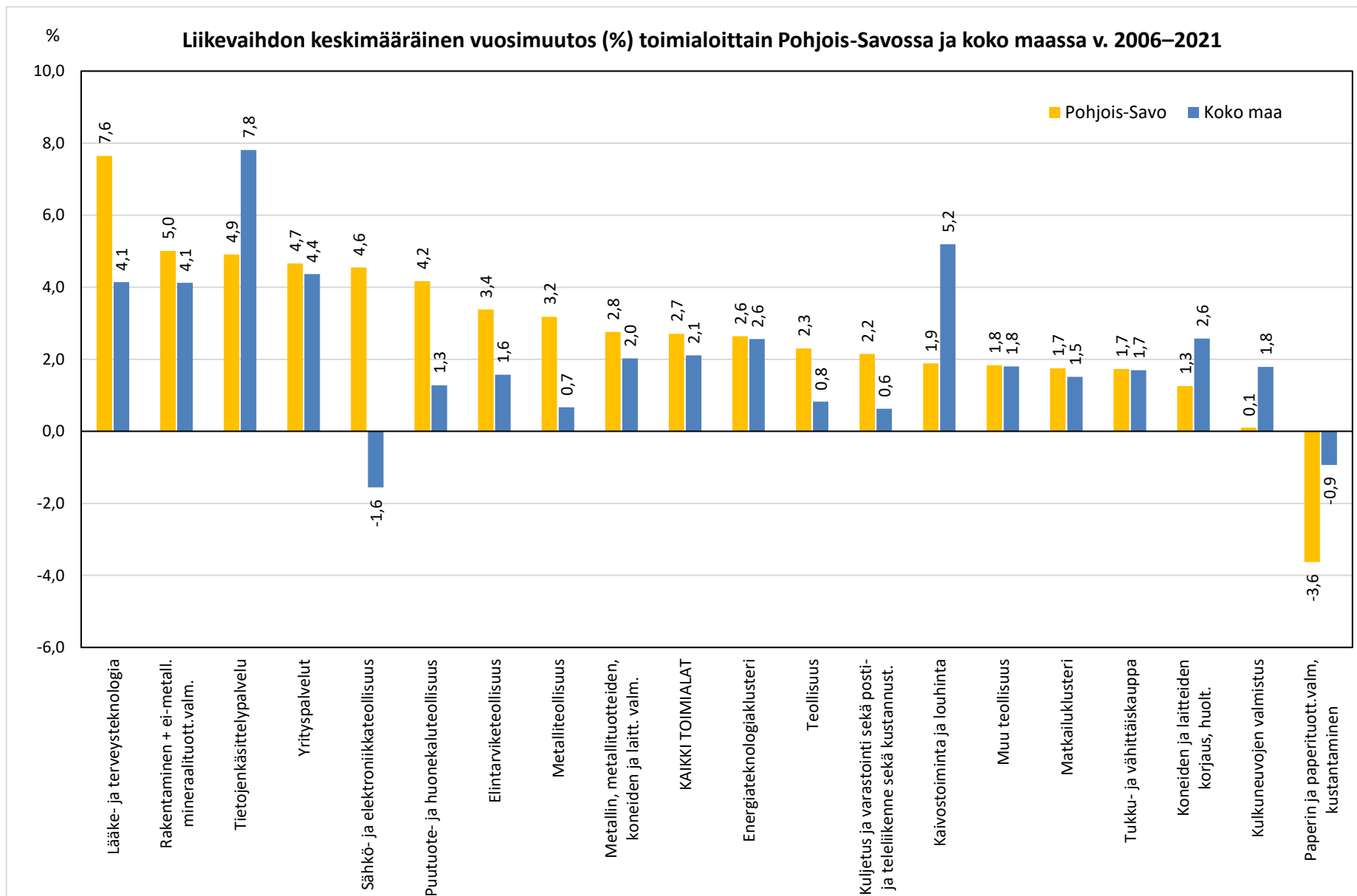
Koko maassa liikevaihto nousi keskimäärin 8,1 % tammi-syyskuun 2021 aikana. Pohjois-Savossa tammi-syyskuun liikevaihtokehitys oli maakuntien välisessä vertailussa toiseksi huonoin, vain Keski-Suomessa kehitys oli heikompaa. Vertailun kärkeä maakuntia ovat Etelä-Karjala, Kanta-Häme, Lappi ja Pohjois-Karjala.

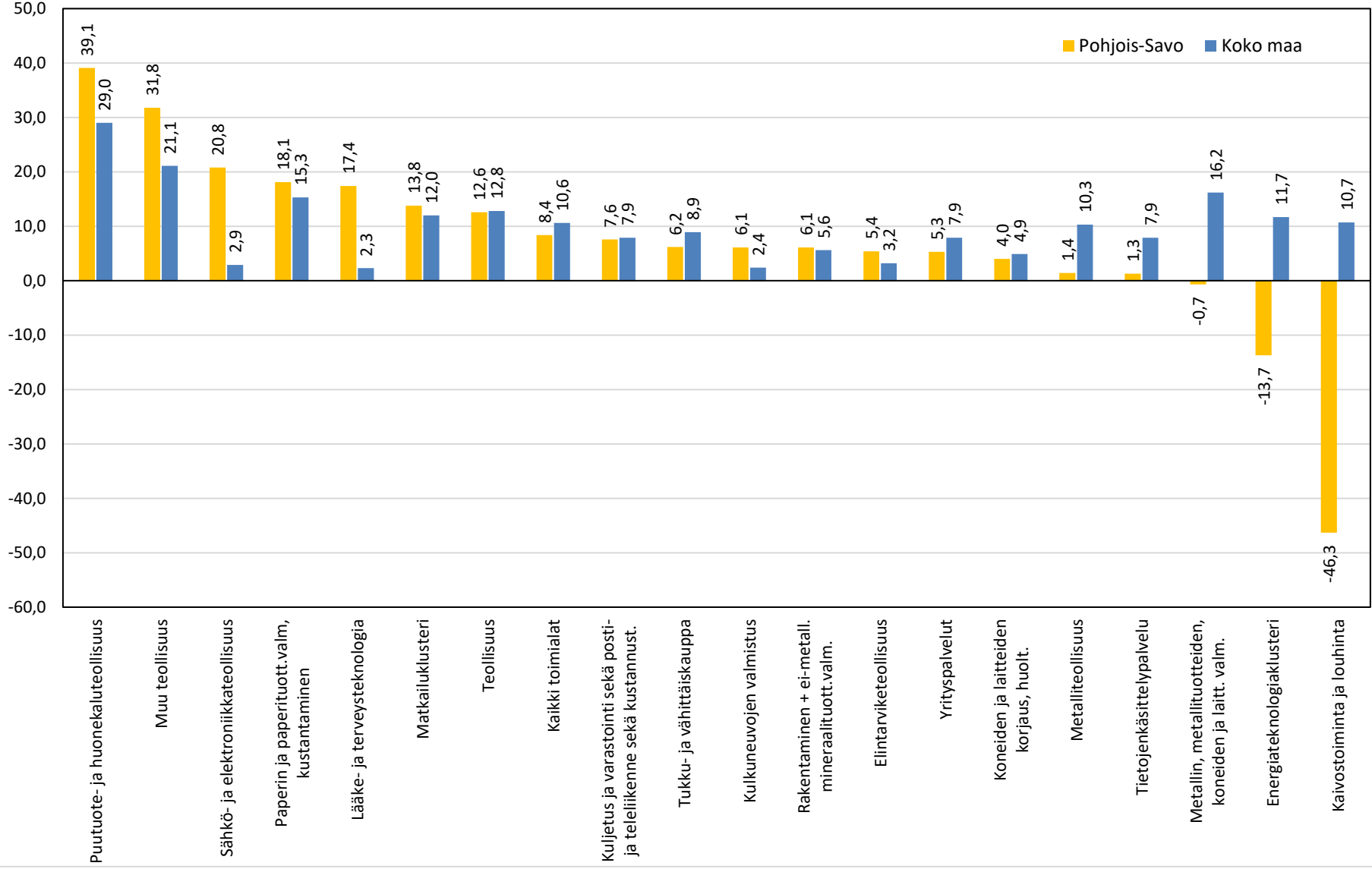
Pohjois-Savon teollisuuden viennin kehitys oli vuonna 2019 maakuntien välisessä vertailussa kolmanneksi paras. Pohjois-Savon viennin hyvä kehitys jatkui vielä vuoden 2020 puolella. Tammi-syyskuussa 2021 Pohjois-Savossa teollisuuden vientiliikevaihto nousi 10,5 %, mutta kehitys oli maakuntien välisessä vertailussa viidenneksi heikointa. Pohjois-Savoa heikompaa kehitys oli Uudellamaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa. Vertailun kärjessä ovat Kanta-Häme, Etelä-Karjala, Satakunta ja Pohjois-Karjala.

Vertailun kärjessä on maakuntia, joissa on vahvaa metsä-, sellu ja metalliteollisuutta, ja näiden toimialojen kasvu oli viime vuonna voimakasta.

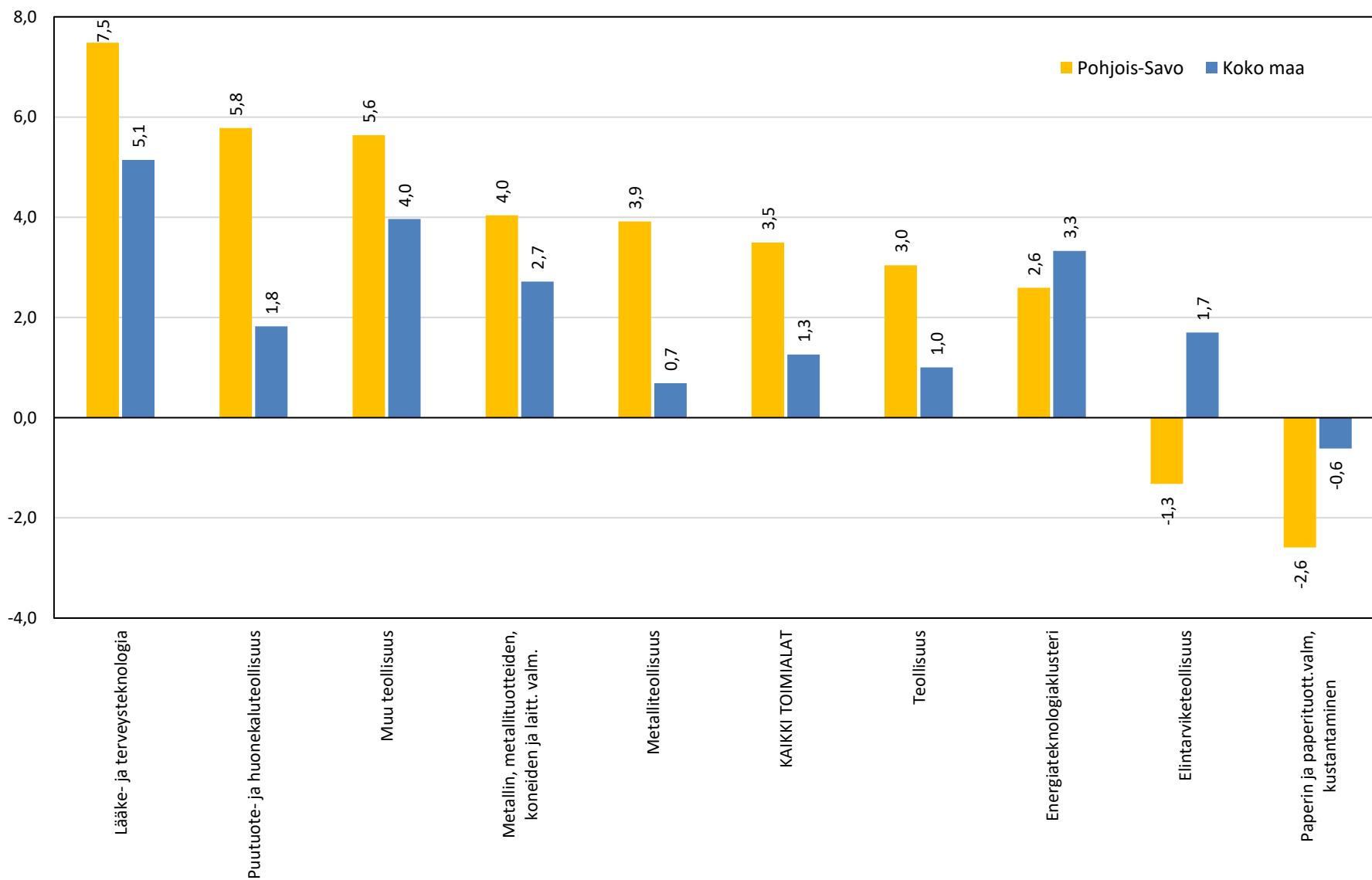
3.2 Toimialojen kehitys v. 2006–2021 ja v. 2021

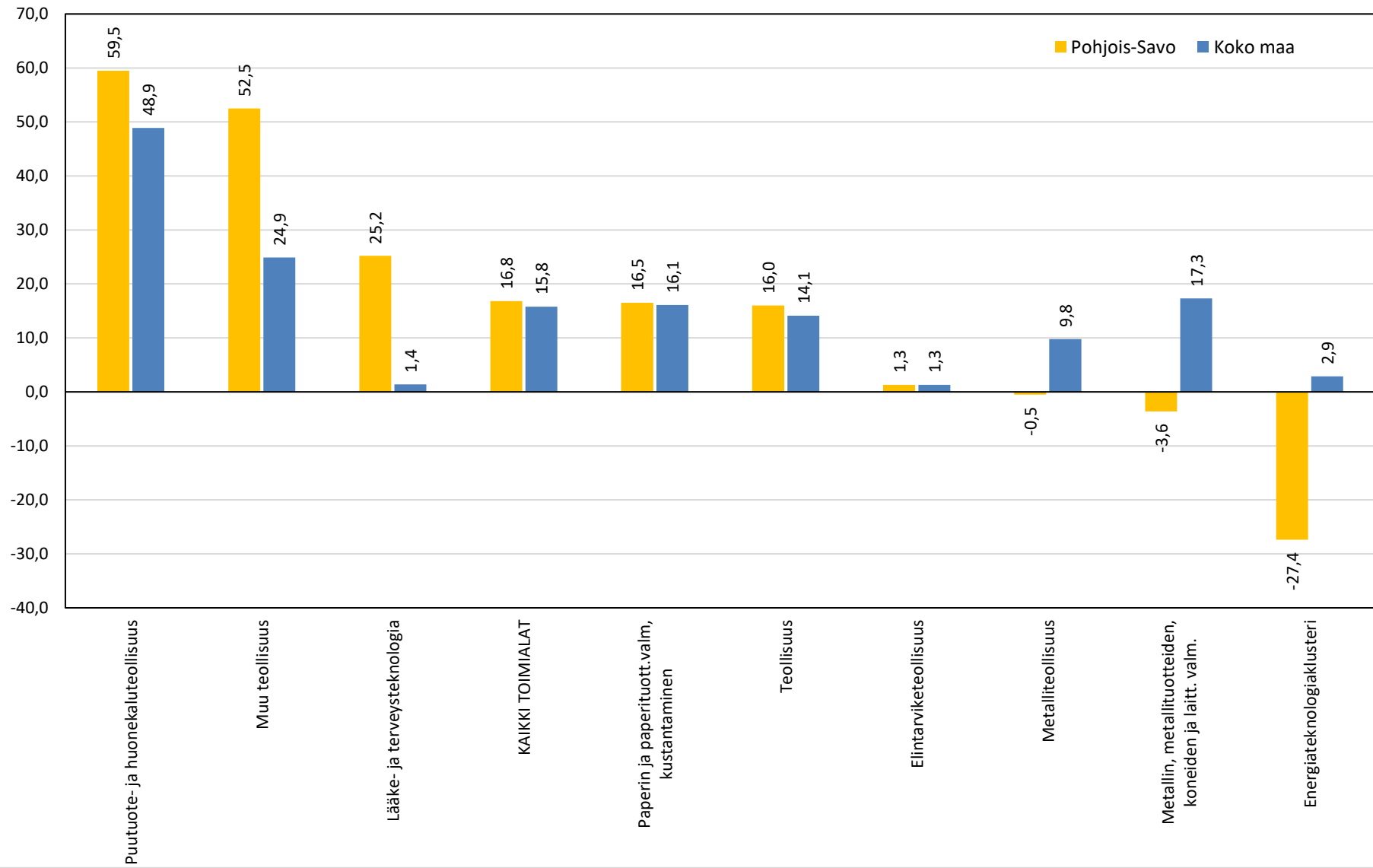
Liikevaihdon muutos (%) toimialoittain Pohjois-Savossa ja koko maassa v. 2021

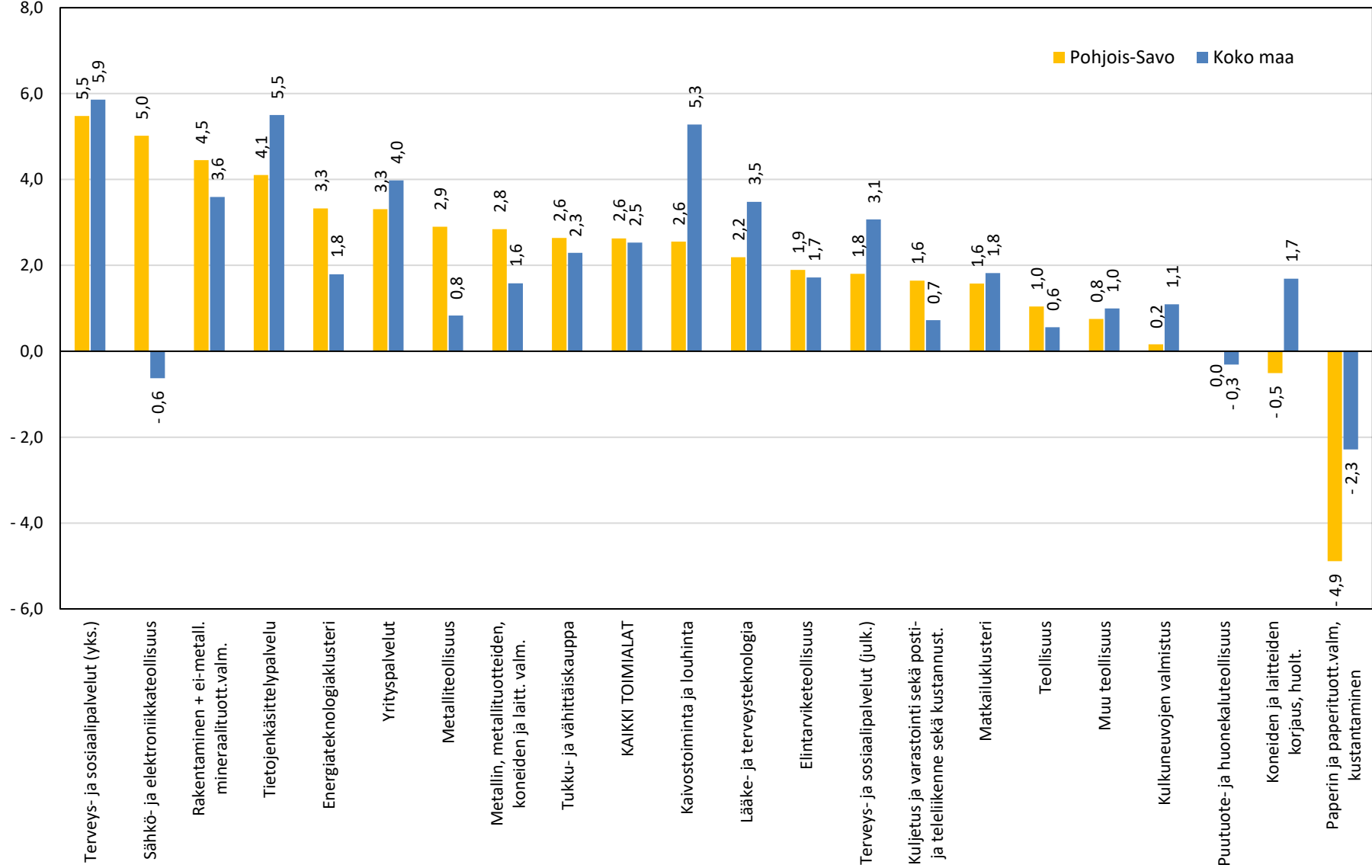
Viennin keskimääräinen vuosimuutos (%) toimialoittain Pohjois-Savossa ja koko maassa v. 2006–2021

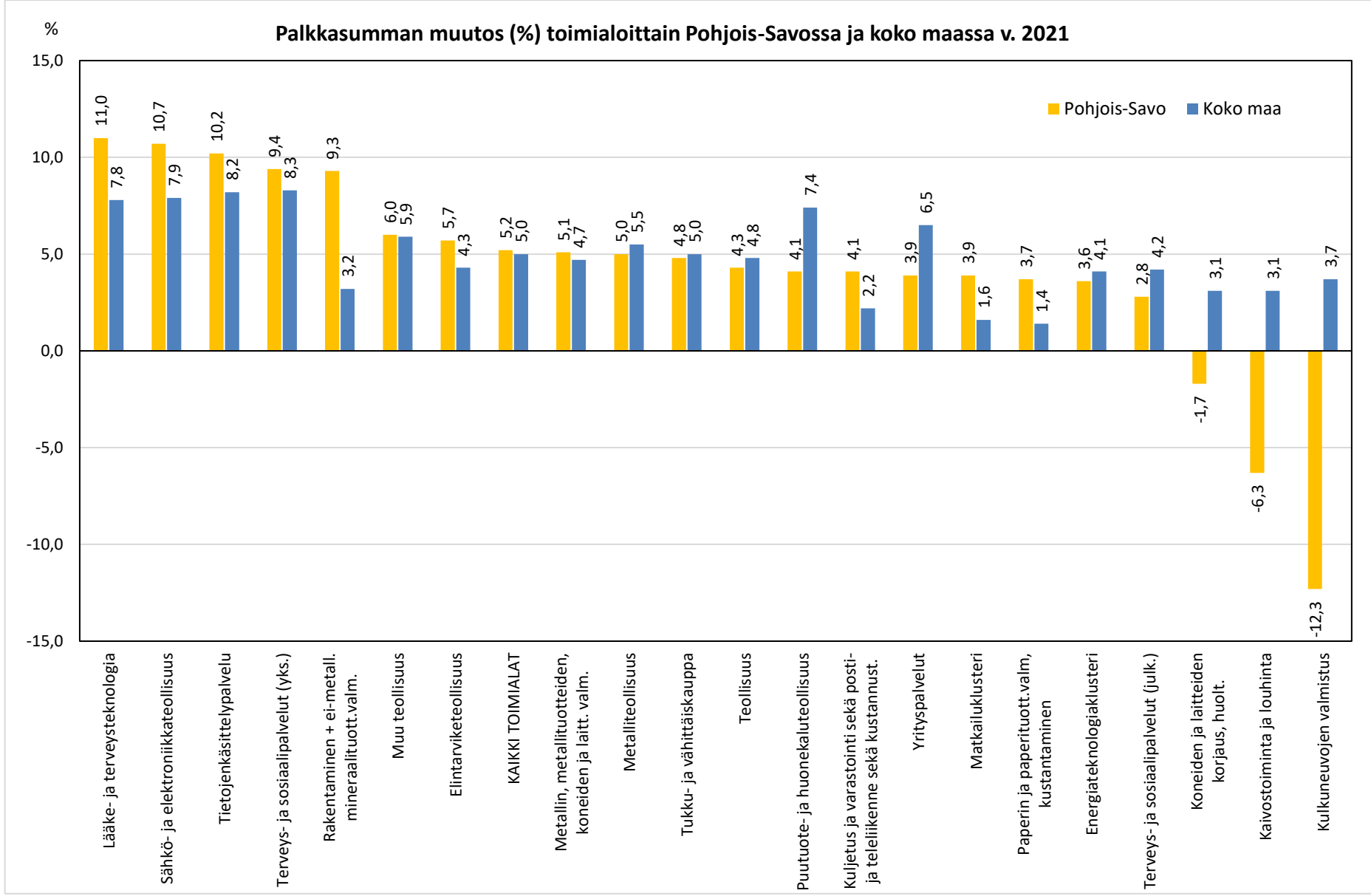

Viennin muutos (%) toimialoittain Pohjois-Savossa ja koko maassa v. 2021

Palkkasumman keskimääräinen vuosimuutos (%) toimialoittain Pohjois-Savossa ja koko maassa v. 2006–2021

Liite 1 Toimialojen kuvaus

Terveysteknologiaklusteri pitää sisällään seuraavat alat:

- Lääkeaineiden valmistus
- Lääkkeiden ja muiden lääkevalmisteiden valmistus
- Säteilylaitteiden sekä elektronisten lääkintä- ja terapia-laitteiden valmistus
- Lääkintä- ja hammaslääkintäinstrumenttien ja -tarvikkeiden valmistus (pl. hammasproteesit)
- Hammasproteesien, keinohampaiden ym. valmistus
- Biotekninen tutkimus ja kehittäminen
- Lääketieteellinen tutkimus ja kehittäminen

Em. alat eivät ole mukana terveys- ja sosiaalipalveluissa (palkkasummassa).

Matkailuklusteri korvaa aiemmin käytetyn majoitus- ja ravitsemistoiminnan. Matkailuklusteri käsittää seuraavat alat:

- Linja-autojen tilausliikenne
- Sisävesiliikenteen henkilökuljetus
- Hotellit, ravintolat
- Motellit, matkustajakodit ja vastaavat majoitusliikkeet
- Retkeilymajat
- Lomakylät yms. majoitus
- Leirintäalueet, asuntovaunu- ja matkailuvaunualueet
- Asuntolat ja täysihoitolat yms.
- Maatilamatkailu, bed & breakfast
- Lomamökkien vuokraus
- Muualla luokittelematon majoitustoiminta
- Matkatoimistojen toiminta
- Matkanjärjestäjien toiminta
- Varauspalvelut, matkaoppaiden palvelut ym.
- Esittävät taiteet
- Esittäviä taiteita palveleva toiminta
- Urheiluseurojen toiminta
- Kuntokeskukset
- Huvi- ja teemapuistojen toiminta
- Hiihto- ja laskettelukeskukset
- Muualla luokittelematon huvi- ja virkistystoiminta

Energiateknologiaklusteri sisältää seuraavat alat:

- Keskuslämmityspatterien ja kuumavesivaraajien valmistus
- Höyrykattiloiden valmistus (pl. keskuslämmityslaitteet)
- Teollisuusuunien, lämmitysjärjestelmien ja tulipesäpolttimien valmistus
- Sähkön erillistuotanto lämpövoimalla
- Sähkön ja kaukolämmön yhteistuotanto
- Teollisuutta palveleva sähkön ja lämmön tuotanto
- Kaasun tuotanto
- Kaasumaisten polttoaineiden jakelu putkiverkossa
- Kaasun kauppa putkiverkossa
- Kaukolämmön ja -kylmän erillistuotanto ja jakelu
- Teollisuutta palveleva lämmön ja kylmän erillistuotanto
- LVI-tekniinen suunnittelu
- Kone- ja prosessisuunnittelu (vain Varkaus)

- Muu tekninen palvelu (vain Varkaus)
- Muu tekninen testaus ja analysointi (vain Varkaus)

Yrityspalveluihin on lisätty rahoitus- ja vakuutustoiminta sekä kiinteistöala.

Aluetaloustietokannan liikevaihtoa, vientiä ja palkkasummaa koskevat tiedot on toimittanut Tilastokeskus, asiakaskohtaisena tietopalveluna. Tietoja ja kuviota on tarkasteltu ja muokattu edelleen Pohjois-Savon liitossa. Työvoimaa ja työllisyyttä kuvaavat tiedot on saatu Pohjois-Savon ELY-keskukselta.

Ajankohtaisten suhdanteiden kuvauksessa pääpaino on vuoden 2021 tiedoissa em. liikevaihdon, viennin ja palkkasumman osalta.

Loppuvuoden 2021 tiedot ovat suuntaa antavia ja voivat myös tarkentua myöhemmin.

Tilastollinen informaatio on vuosien saatossa lisääntynyt määrällisesti ja parantunut laadullisesti, mutta nykyisen kaltaisissa voimakkaiden muutosten taitekohdissa pitkien aikasarjojen saatavuuteen ja historialliseen kehitykseen perustuvien ennusteiden käyttökelpoisuus joutuu koetukselle.

Yritysten liikevaihdon ja viennin kasvun elpymisen voimakkuutta eri toimialoilla voidaan aluetaloustietokannassa käytettävissä olevalla aineistolla arvioida pääpiirteittäin (ainoastaan suurimmat toimialat) seuraavan kerran alkusyksystä 2022 sekä tarkemmin seuduittain ja toimialoittain vuoden kuluttua keväällä. Työllisyydestä ja väestönmuutoksista saadaan tietoja kuukausittain, jotka ELY-keskus ja Pohjois-Savon liitto julkaisevat säännöllisesti.

Liite 2 Tuoteseloste

Asiakaskohtaisen suhdannepalvelun tuottamat kuukausitason indeksit mittaavat tarkasteltavan muuttujan **muutosta** suhteutettuna perusvuoden tasoon. Indeksisarjoissa käytetään perusvuotta 2015 (2015=100). Tilaston lähdeaineistona on verohallinnon kausiveroaineisto (kokonaisaineisto), jonka lisäksi hyödynnetään Tilastokeskuksen omaa kuukausittaista suoraa tiedonkeruuta sekä vuositilastoja.

Indeksien laskenta perustuu muutosestimointiin ja laskennassa käytetään ns. paneelimenetelmää. Menetelmässä vertaillaan tarkasteltavan kuukauden ja edellisen vuoden vastaavan kuukauden vertailukelpoisia havaintoja huomioimalla muun muassa yritysjärjestelyt ja kirjanpitoon liittyvät raportointikäytännön muutokset. Aineisto kattaa myös aloittaneet ja lopettaneet yritykset.

Euroestimaattitietojen tuotantomenetelmää uudistettiin maaliskuussa 2014. Lisätietoa kohdassa Käsitteet.

Käsitteet

Alkuperäinen indeksi sisältää kaiken kuukausittaisen vaihtelun toimialalla. Alkuperäisen indeksin lisäksi lasketaan myös kausitasoitettut ja trendisarjat.

Kausitasoitettu sarjasta on poistettu vuoden sisäinen systemaattinen vaihtelu. Kausivaihtelun aiheuttaa usein jokin ei-taloudellinen ilmiö, kuten säätilojen ja vuodenaikojen vaihtelu ja ihmisten toimintatavat.

Trendisarja kuvaa kehityksen suuntaa pidemmällä aikavälillä. Trendin loppupään tulkinnassa on hyvä noudattaa harkintaa, sillä trendikuvaajan loppuosa muuttuu usein tulevien kuukausitietojen päivittämisen jälkeen. Trendin rinnalla kannattaa tutkia myös alkuperäisen indeksin käyttäytymistä. Trendikuvaaja soveltuu hyvin myös eri toimialojen sekä alueiden väliseen vertailuun.

Muutosprosentit on laskettu alkuperäisestä indeksisarjasta ja ne vertaavat tarkasteltavan ajanjakson kehitystä aina edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon. Esimerkiksi tammikuuta 2011 verrataan tammikuuhun 2010. Neljännes-, puolivuosi- ja vuosimuutosprosentit lasketaan vertaamalla alkuperäisen indeksisarjan halutun ajanjakson indeksipistelukujen summaa edellisen vuoden vastaavaan summaan.

Kausitasoitettu sarjasta voi laskea myös muutosprosentteja, joissa helmikuuta 2011 verrataan tammikuuhun 2011 eli edelliseen kuukauteen. Tällöin on kuitenkin suositeltavaa käyttää kolmen kuukauden liukuvaa keskiarvoa (=kolme kuukautta lasketaan yhteen sekä tarkasteltavasta jaksosta, että vertailujaksosta) kausitasoitettu sarjasta, sillä se antaa selkeämmän kuvan suhdannekäänteistä.

Yritysten ja toimipaikkojen kuukausittaisissa kertymässä on mukana ne aineiston yritykset tai toimipaikat, jotka ovat tarkasteltavasta muuttujasta riippuen tuottaneet liikevaihtoa, maksaneet palkkoja tai joilla on ollut kokopäivätyöllisiä. Aineiston uusimpien kuukausien lukumäärätiedolla voi arvioida aineiston kertymistä. Viralliset yritysten ja toimipaikkojen vuositasoiset lukumäärät tuottaa Tilastokeskuksen yritysrekisteri. Yritysrekisterin vuositasoiset lukumäärätiedot sisältyvät myös rakennetietoihin.

Kuukausitasoiset euroestimaatit tuotetaan joihinkin tietopalveluihin erillisinä lisätilauksina. **Asiakaskohtainen suhdannepalvelu on uudistanut euroestimaattien tuotantotapaa keväällä 2014.** Uudessa menetelmässä eurojen tasotietona käytetään yhtenäisesti indeksien perusvuotta (vuosi 2015=100), ei siis yritysrekisterin uusinta vuositilastoa kuten aiemmin. Uuden menetelmän myötä toimialojen euroestimaattisarjat eivät enää jatkossa muutu koko aikasarjan osalta, vaan tiedot päivittyvät ainoastaan samalta ajalta kuin indeksisarjatkin.

Muuttajat

Liikevaihto lasketaan ilman arvonlisäveroa. Kuvattava liikevaihto voi sisältää joitakin tuloslaskelman liikevaihtoon kuulumattomia eriä, kuten käyttöomaisuuserien myyntejä, muita tuottoja, satunnaisia eriä, käänteisesti verovelvollisia ostoja, tuotteiden omaa käyttöä ja agentuurien myyntiä. Poikkeukselliset erät poistetaan laskennasta.

Palkkasumma tarkoittaa yritysten maksamien bruttomääräisten palkkojen summaa. Palkkoihin sisällytetään kaikkien yrityksen palveluksessa olevien työntekijöiden rahamääräiset korvaukset kuukauden aikana tehdystä työstä. Palkat sisältävät kaikki työntekijöiltä kannettavat tuloverot ja sosiaaliturvamaksut sekä lisäksi erilaiset lisätyöt (ylityö, yötyö), bonukset ja lomarahat. Palkkaan sen sijaan eivät kuulu optiot, työn tekemiseen liittyvät kulut tai työnantajan sosiaaliturvamaksut.

Vientitiedot ovat osa liikevaihtoa. Vienti koostuu verottomasta liikevaihdosta, EU:n sisäisestä viennistä ja EU-alueen ulkopuolisesta viennistä. Liikevaihdon tavoin vientiin ei sisällytetä arvonlisäveroa.

Rakennetiedot

Rakennetiedot sisältävät toimeksiantoon sisältyvien yritysten ja toimipaikkojen lukumäärät, kuvattavasta muuttujasta riippuen liikevaihdon, viennin tai palkkasumman vuositason absoluuttisen luvun euroina tai vuositason yhteenlasketun henkilöstömäärän. Rakennetiedot tuotetaan uusimmalta Tilastokeskuksen yritys- ja julkisyhteisörekisterin vuositilaston julkaisuvedolta (tällä hetkellä vuosi 2017). Myös henkilöstömäärätietojen sekä euromääräisten liikevaihtotietojen lähteenä käytetään yritysrekisteriä. Palkkasumman ja viennin vuositiedot muodostetaan verohallinnon kausiveroaineistosta, koska yritysrekisteri ei sisällä toimipaikoittaista tietoa palkkasummasta eikä viennin määrästä.

Tietojen revisoituminen

Revisio tarkoittaa tietojen tarkentumista. Tietojen tarkentuminen johtuu esimerkiksi laskentaan käytettävissä olevan aineiston muutoksista tai saaduista uusista tiedoista. Uusimman kuukauden osalta verohallinnon kausiveroaineiston kattavuus on liikevaihdolla mitattuna noin 95–98 prosenttia. Kausiveroaineisto kertyy 12 kuukauden ajan, jolloin yritykset voivat myös ilmoittaa muutoksia aikaisemmin ilmoittamiinsa tietoihin. Myös Yritys- ja toimipaikkarekisterin vuositiedot päivittyvät 2–12 kuukauden viiveellä tarkasteltavan ajankohdan päättymisestä. Yritysjärjestelyt, yritysten toimipaikkarakenteen muutokset, toimialojen muutokset ja yritysten aloittamiset sekä lopettamiset aiheuttavat myös tarkentumista tietoihin.

Tietojen tarkentumisesta johtuen tietoja julkaistaessa on hyvä mainita, minkä ajankohdan tiedot tarkentuvat ja mihin ajankohtaan asti.